

Využití zobcové flétny při rozvoji řečových schopností dětí předškolního věku

Eliška Fojtíková

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška Fojtíková**
Osobní číslo: **H180288**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Využití zobcové flétny při rozvoji řečových schopností dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o rozvoji řečových schopností dětí předškolního věku.

Vymezení teoretických východisek o rozvoji řečových schopností dětí v mateřské škole prostřednictvím hry na zobcovou flétnu.

Vytvoření sady hudebních aktivit pro rozvoj řečových schopností dětí pomocí hry na flétnu.

Realizace a ověření sady hudebních aktivit s dětmi předškolního věku.

Evaluace sady hudebních aktivit a zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Brault Simard, L. (2019). *Hry pro rozvoj řeči: pro děti od 2 let*. Praha: Portál.
- Houlahan, M., & Tacka, P. (2015). *Kodály in the kindergarten classroom: developing the brain in the 21st century*. Oxford: Oxford University Press.
- Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
- Lišková, M. (2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Škořepová, K. (2009). *Hrajeme na zobcovou flétnu*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Nikola Šmatelková**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně .....25.2.2021.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je aplikačního charakteru. Zabývá se využitím zobcové flétny při rozvoji řečových schopností dětí předškolního věku. Cílem teoretické části je sumarizovat koncept rozvoji řeči dětí předškolního věku za pomoci využití zobcové flétny. V teoretické části vymezují pojmy, které se vztahují k rozvoji řeči u dětí předškolního věku a následně popisují využití zobcové flétny v předškolním vzdělávání. Dále se zaměřuje na správné a pravidelné dýchání, které je důležité i pro budoucí komunikaci mezi dětmi. V praktické části je didakticky zpracovaná sada hudebních aktivit zaměřená na rozvíjení řečových schopností dítěte předškolního věku, pomocí hry na zobcovou flétu. Evaluaci kompletní sady jsem prováděla ve vybrané mateřské škole a zde jsem taktéž zpracovala doporučení pro praxi.

Klíčová slova: řečové schopnosti dítěte, hra na flétu, sada hudebních aktivit

ABSTRACT

The bachelor's thesis is of an application nature. It deals with the use of the recorder in development of speech abilities of preschool children. The aim of the theoretical part is to summarize the connection of the use recorder in development of speech abilities of preschool children. For children, playing recorder is relatively unpretentious and has a lot of advantages. In the theoretical part, I define the concepts related to the development of speech in preschool children and then describe the use of recorder in preschool education. It also focuses on proper and regular breathing, which is also important for future communication between children. In the practical part there is didactic set of musical activities aimed at developing the speech abilities of a preschool child. I carry out the evaluation of the complete set in a selected kindergarten and here I also prepared recommendations for practice.

Keywords: speech skills of the child, play of the flute, set of music activities

Zde bych chtěla velmi poděkovat paní Mgr. Nikole Šmatelkové, za její odborné vedení, cenné rady, ale taky za ochotu, poznámky a připomínky, k mé bakalářské práci. A touhle cestou bych chtěla taky poděkovat mateřské škole, ve které jsem měla možnost zrealizovat svou praktickou část.

Motto:

„Úspěch není něco, za čím se honíte. Je to něco, o co se neustále musíte snažit. Pak možná přijde, když to čekáte nejméně.“

- Michael Jordan

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ POJMU ŘEČ	12
1.1 ROZVOJ ŘEČI	14
1.2 VÝVOJOVÁ STÁDIA ŘEČI.....	16
1.3 JAZYKOVÉ ROVINY	18
2 ZOBCOVÁ FLÉRNA JAKO HUDEBNÍ NÁSTROJ V MŠ	21
2.1 SEZNÁMENÍ S HUDEBNÍM NÁSTROJEM	21
2.2 ZPŮSOBY VYUŽITÍ ZOBCOVÉ FLÉRNA V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	22
2.3 ZÁSADY PRO HRU NA ZOBCOVOU FLÉRNA	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	25
3 REALIZACE SADY AKTIVIT	26
3.1 CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA DĚTÍ.....	26
4 OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ SADY HUDEBNÍCH AKTIVIT	27
4.1 AKTIVITA.....	28
4.2 AKTIVITA.....	33
4.3 AKTIVITA.....	38
4.4 AKTIVITA.....	43
4.5 AKTIVITA.....	48
4.6 AKTIVITA.....	52
5 EVALUACE SADY HUDEBNÍCH AKTIVIT.....	57
5.1 CELKOVÁ SEBEREFLEXE.....	57
5.2 EVALUACE OD UČITELKY	58
5.3 KOMPARACE EVALUACE OD UČITELKY A SEBEREFLEXE	59
5.4 EVALUACE OD DĚTÍ.....	60
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	62
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	66
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	68
SEZNAM OBRÁZKŮ	69
SEZNAM TABULEK.....	70
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Hudba je pro dítě nedílnou součástí života, jako například komunikace. Dítě, již od útlého věku reaguje na zvuky a hudbu tím, že se pohybuje. Když jsme si měli volit téma bakalářské práce, věděla jsem, že u mě zvítězí téma, které je, jakkoliv spojené s hudebními činnostmi. Již, když jsem začala chodit do první třídy, docházela jsem třikrát týdně do základní umělecké školy v našem městě. Docházela jsem na kroužky jako je zpěv, hra na hudební nástroj (zobcová flétna, a později i klarinet) a základy hudební nauky. Tudíž je zřejmý můj zájem o hudební činnosti.

Téma bakalářské práce je využití zobcové flétny při rozvoji řečových schopností dětí předškolního věku. Po přezkoumání témat jsem věděla, že tohle téma mě bude zajímat, jelikož již třetím rokem vedu výuku zobcové flétny, pro předškolní děti. Takže základní zkušenosti mám.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem sumarizovala koncept rozvoji řeči dětí předškolního věku za pomoci využití zobcové flétny. V téhle části se taky zabývám obecnému vymezení pojmu řeč, jejích stádií a také jsem rozepsala charakteristiku jazykových rovin řeči dítěte. Dále popisuji využití zobcové flétny zaměřené na rozvoj řeči v předškolním vzdělávání. V téhle kapitole se zabývám, jak samostatným popisem hudebního nástroje, způsobem jeho využití v mateřských školách, kde popisují, i jak výuka probíhá. A jako poslední jsem zařadila zásady pro hru na zobcovou flétnu, kde se podrobněji zabývám tím, jak zobcovou flétnu držet, jaký mít postoj při hře a nejdůležitější částí je, jak u hry správně dýchat.

Cílem mé praktické části bylo vytvořit sadu hudebních aktivit pro rozvoj řečových schopností dětí pomocí hry na zobcovou flétnu. Do sady jsem zařadila nejen hru na samostatný nástroj, ale taky dechová cvičení, která jsou nezbytnou součástí hry na jakýkoliv dechový hudební nástroj. Dál jsem řadila do sady i hudebně pohybové činnosti, aktivity na smyslové vnímání a hru na orffovy nástroje. Stává se, že mateřských školách jsou hudební činnosti celkově velmi opomíjené. Při hře na zobcovou flétnu je důležité dbát na správnou práci s dechem a nasazení tónu, jelikož se může stát, že se řeč dítěte bude vyvíjet špatně. Sada obsahuje 6 výstupů, ve kterých je zařazeno 25 hudebních aktivit. Aktivity jsou rozděleny dle témat. Sada byla realizována v dané mateřské škole ve Zlínském kraji. Po každém výstupu jsem dělala svou reflexi na celý daný výstup. Evaluace byla realizována prostřednictvím pozorování paní učitelkou, která byla vždy přítomná u výstupu, a

prostřednictvím dětí. Evaluaci od dětí jsem prováděla tím způsobem, že jsme si sedli po výstupu do kruhu a každé dítě mi dávalo zpětnou vazbu o tom, co se mu líbilo, co ho bavilo, a co naopak ne. Z celé mé realizace jsem zpracovala doporučení pro praxi mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU ŘEČ

Jedlička (2003) definuje řeč jako „*biologickou vlastnost člověka, systémem, kterým lze přenášet informace pomocí jazyka*“ (Zajitzová, 2011, s.56).

Je to způsob realizace jazyka, zahrnuje určitou zvukovou realizaci, která se u každého jedince liší. V realizaci se jedná o činnosti motorické, což jsou artikulace v artikulačních orgánech – mluvidla, dýchání a fonace – hlasová tvorba (Neubauer, 2010).

Jedná se taky o to, že řeč je schopnost, která je specifická pro všechny lidi. Je to nejdokonalejší biologická forma, kterou si od pradávna lidé sdělovali informace. Řečí můžeme sdělovat své zážitky, myšlenky, radost, souhlas, hněv, smutek atd. Řeč má v sobě zakomponované i tzv. sdělovací prostředky, což jsou mluva, mimika, posunky, hlasové projevy. Abychom přijali určitou informaci pomáhá nám k tomu především smyslové vnímání a správná funkce sluchu a zraku. Informace, které chceme říct se dají vyjádřit i graficky jedná se tedy o druhy písma. Dále můžeme mluvit o tzv. posunkové řeči, když ke sdělování informací používáme pouze mimiku nebo gestikulaci rukou (Kejklíčková, 2016).

Jak už jsem psala výše, tak v řeči je mluva hlavní dorozumívací forma, je to taky nejčastější způsob mezilidské komunikace. Do mluvy se samozřejmě zařazuje i samomluva. Samomluva je hovor, který provádím k sobě samému není to skutečná komunikace. Mluvu můžeme zaznamenat na různou techniku, jako je CD nebo DVD, jako i jiné okolní zvuky.

Mluvu můžeme rozdělit na mluvu šeptanou a mluvu zvučnou. Zvučná mluva je taková, když nahlas komunikujeme s jedním, či více lidmi. Ve zvučné mluvě je nejhlavnější složkou samostatný hlas. Dále se zaměříme na šeptanou řeč, a již z názvu můžeme zjistit, že se zabývá pouze šepotem. Zde se nevyužívá zvučná mluva, ale zvuky se tvoří pouze tím způsobem, že se vzduch, který vydechujeme tře o prostory mezi patrem a jazykem, nebo mezi jazykem a zuby atd... když se zaměříme na mluvenou řeč obecně tak její nejhlavnější složkou je samostatná hláska. Samostatné hlásky se dělí do dvou skupin – souhlásky (například – t, p, d, r, š atd.) a samohlásky (a, e, i, o, u). dále děti z hlásek a souhlásek skládají slova a později věty (Kejklíčková, 2016).

Mluvidla, tvorba hlásek a artikulace

Jak již můžeme poznat z názvu, tak mluvidla jsou orgány, které dopomáhají k tvorbě hlasu a mluvy. Artikulace je v úzkém souladu se svaly v dechovém ústrojí, hltanu, hrtanu, rtů, jazyka měkkého parta, mimických, dále taky souzní s polykacími a žvýkacími svaly.

Samohlásky – taky se jim říká i vokály. Zvuk se tvoří v hrtanu, kde kmitají hlasivky a jedinec získává specifickou podobu zvuku hlasu měněním objemu a tvaru násadní vzduchové trubice. Další skupinou jsou, jak již jsem psala výše souhlásky. Souhláskám se taky jinak říká konsonanty. Souhlásky mají schopnost se tvořit na místech, které jsou v rozmezí od rtů až k hrtanu. Kdybych to měla nazvat jinak tak souhlásky se tvoří tzv. v artikulačních okrcích.

Okrsky a samohlásky:

- V prostoru mezi rty – b, p, m
- V prostoru mezi rty a zuby – f, v
- Ve vzdálenosti mezi jazykem a zuby – s, c, z, š, č, ž, t, d, n
- V prostoru mezi horním patrem a jazykem – l, d', t', ň, r, ř
- V prostoru na patře – g, k, ch
- Samohláska, která se vytváří pouze v hrtanu – h – jediná samohláska, při jejíž vyslovení není třeba jazy, zuby, ani spodní/ vrchní patro (Kejklíčková, 2016).

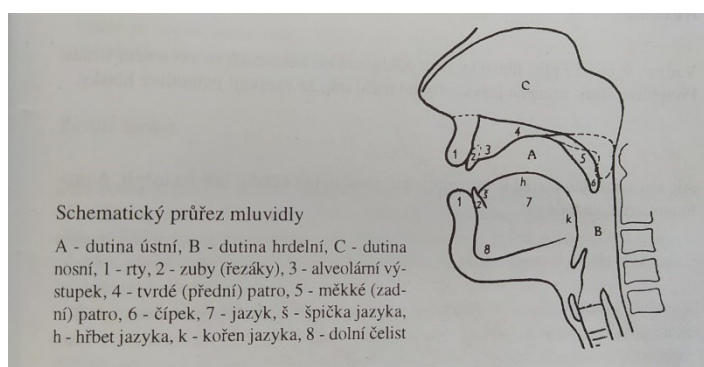
Když se řekne, že máme hlas tak musíme vědět, že hlas není to stejné jako řeč. Hlas má každý člověk, ale řeč musíme pořád zdokonalovat. Díky třem dutinám si z našeho hlasu stane řeč, kterou se již můžeme dorozumívat. Nejdůležitější je samozřejmě dutina ústní, ale dále nesmíme zapomínat na dutinu nosní. Dutina hltanová má nejmenší, ale taky důležitou práci, i když se na ni často zapomíná. Všechny tři dutiny dostaly název artikulační ústrojí (Bytešnicková, 2007).

Dutina ústní – jak již víme, tak ústa tvoří i rty. Rty jsou kruhovitý sval, který je velmi pohyblivý a umožňuje nám pohybovat ústy. Můžeme si povšimnout, že rty jsou velmi citlivé, a to z toho důvodu, že je v nich spousta nervových zakončení, které přispívají k citlivosti. Ústa a obličejové svaly přispívají ke schopnosti důkladně a nepřetržitě využívat mimické svalstvo. Když se zaměříme na čelisti tak jsou dvě. Horní čelist a spodní čelist, ty nám pomáhají k tomu, abychom byli schopni žvýkat. Jsou spojeny klouby, tudíž je možné oddalovat spodní čelist od vrchní. Zuby vyrůstají z čelistí a slouží nám ke správné a artikulaci.

Dále dutinu ústní tvoří tzv. „tvrdé patro, které je stropem dutiny. Je to rozhraní, které odděluje dutinu nosní od dutiny ústní. Když se posuneme dále tak tvrdé patro, přechází do patra měkkého. Které již definitivně odděluje dutinu nosní od dutiny

ústní. Slouží taky výslovnosti, když vyslovujeme určitou hlásku nebo slovo. Protože když mluvíme tak tak měkké patro zabraňuje přísunu vzduchu do nosu. A pokud by se při mluvení dostával vzduch do nosu tak bychom nebyli schopni vydávat jakékoliv hlásky. A jako posledním orgánem a nejdůležitějším pro tvorbu hlásek a správné artikulace v dutině ústní je jazyk, který jak je známo je nejpohyblivější sval v těle. Když chceme tvořit hlásky tak je důležité správné umístění hrotu jazyka.

Průřez mluvidly 1

(Kutálková, 2005, s. 17)

Dutina nosní – dutina nosní je rozdělena na dvě části, které mají obvykle stejné rozměry. Části jsou děleny nosí přepážkou. Jak jsem již psala výš, tak spodní strana nosní dutiny tvoří tvrdé patro. V horní dutině se nachází nervové a čichová vlákna. V nosní dutině se nachází sliznice, která pomáhá čistit a mírně oteplovat vzduch, který dýcháme.

Dutina hltanová – tahle dutina je snad nejdůležitější, protože je spojená s dutinou nosní i ústní. Normálně si na tuhle dutinu ani nevzpomeneme, protože ji využíváme nevědomě. Je to sval, který neovládáme svou vůlí. Obvykle si uvědomíme, že máme nějakou dutinu hltanovou, až když do ní dostaneme větší zánět (Kutálková, 2005).

1.1 Rozvoj řeči

Když se řekne rozvoj řeči tak každý by tohle spojení převzal po svém. A vysvětlil by pojem vlastními slovy. Jeden si může představit pod pojmem například postupný rozvoj řeči u předškolního dítěte. Někdo jiný si zas představí, jak se řeč postupně vyvíjela od pravěku až do současnosti. Můžeme si tedy povšimnout, že pojem řečové schopnosti mají velmi široký pojem a každý jej vidí jinak. Ale jak se dozvíme, tak vlastně všichni mají teoreticky, tak trochu pravdu, protože řeč se opravdu vyvíjela od pravěku. A můžeme říct, že se rozvíjí z předškolním věku, ale i v dospělosti (Kutálková, 2005).

Jak již víme z jiných publikací, tak každý jedinec se vyvíjí jinak rychle. A stejně je to i u rozvoje řeči. Je u každého jedince individuální. S prvními známkami nějakého rozvoje řeči se můžeme u dítěte setkat již hned po narození což je křik. A dále se řeč rozvíjí až do dospělosti. Tenhle vývoj označujeme jako „*ontogenetický vývoj*“. Ontogenetický vývoj se skládá ze dvou řeckých slov „*ontos*“ a „*genesis*“, což můžeme přeložit jako původ jedince, či lidské bytosti. Ontogenetický vývoj začíná již od početí dítěte, pokračuje přes jeho narození. Dále se rozvíjí, jak jsem již na začátku zmínila individuálně podle potřeby jedince. A rozvoj taky po dospělosti pokračuje do stáří až po smrt. Než jsme se dostali k takovému rozvoji řeči, který známe z každé literatury, museli tzv. lidoopi projít asi pětimilionovým vývojem, než se z nich staly *Homo sapiens sapiens* – člověk dnešní doby. V průběhu těch pěti milionu let se na lidech změnila spousta věcí, například velikost mozku, fyziologie, způsoby, jakým se pohybují a v neposlední řadě se naučili využívat i různé řečové posunky, kterými se později dorozumívali. Těhle proměně se říká „*fylogeneze*“ což v českém jazyce můžeme z řečtiny přeložit jako vnitřní nebo – li kmenový vývoj člověka. Tahle fylogeneze taky zahrnuje i známý fylogenetický vývoj řeči (Kejklíčková, 2016).

Aniž bychom si to nemysleli, jak již jsem výš zmínila, řeč je ve velmi úzkém spojení s motorikou. Slovem motorika myslíme škytání, když si dítě cucá palec, špulení rtů, když dítě polyká. Již dítě, když se narodí tak první měsíce/roky žvatlá, brouká a nejvíce žvýká hlavně, když jí. Těmto aktivitám říkáme motorika mluvních orgánů, která je nejdůležitější při rozvoji řeči u dítěte. Jak jsme se již mohli dozvědět, tak vývoj řeči není pouze záležitost dutiny ústní, nosní a hltanové, ale zapojují se zde i – „*sluchové podněty, zrakové percepcce, sociální prostředí a myšlení*“. V další části si všechny tyhle části trochu více rozevíšeme.

Sluchové podněty

Víme, že dítě slyší již v období před narozením od šestého měsíce. Ale abychom si ujasnili spojení „dítě slyší již před narozením“ dítě slyší, ale nerozumí a jen umí rozezná tón, hloubku a intenzitu hlasu. Dítě si po narození začíná všimat i okolních hlasů, můžeme tedy říct, že se u dítěte rozvíjí nejen sluch, ale i orientace v prostoru. Nejlépe reaguje na hlas matky, protože ji slyšelo celou dobu před narozením. Potýká se i s jinými zvuky například, prásknutí, kdy automaticky přichází úlek a křik. Postupem času dítě je schopno reagovat na slova, a ještě později na celé věty. Dítě, když se nachází v období, kterému říkáme „*napodobování*“ je pro dítě velmi důležité spojení sluchové a zrakové. Díky tomuto spojení si dítě osvojuje správnou artikulaci při učení se nových hlásek a později slov. Sluch je velmi důležitý pro řečový rozvoj dítěte, protože bez sluchu je nemožné rozvíjet mluvenou řeč.

Zrakové percepcce

Zraková percepcce je skoro stejně tak důležitá pro rozvoj řeči jako sluch. Jelikož nejen dítě, ale později i dospělý jedinec využívá, jak zvukovou, tak grafickou stránku řeči, která se objevuje nejvíce v knihách nebo časopisech. Taky hned po narození dítěte je to matka a její úsměv, který dítě vidí, když usíná nebo u kojení. Jak můžeme vědět, tak zrak je hodně důležitý u dítěte, když začíná mluvit tak taková percepcce je stejně důležitá jako sluch, protože když se dítě učí mluvit tak se dívá druhému člověku na ústa a snaží se pohybovat se svými ústy přesně tak jak osoba, na kterou se dívá – tím si dítě i zdokonaluje artikulaci (Bednářová & Šmardová, 2007).

Sociální prostředí

Můžeme si říct, jak sociální prostředí přispívá k rozvoji řeči. Jenže sociální prostředí na rozvoji řeči u dítěte působí taky ve velké míře. Od narození na dítě působí rodina a postupem času, jak dítě začne docházet do mateřské školy a do školy, tak na dítě působí vrstevníci a okolní prostředí. Je potřeba, aby sociální zázemí bylo pro dítě vhodné již od narození. Dítě, které se narodí v sociálně nevhodném zázemí má větší predispozice k tomu, aby u něj došlo k poruchám řeči (Bednářová & Šmardová, 2007).

Myšlení

Dále k rozvoji řeči musíme zmínit myšlení. Jak již z psychologie víme, tak u dítěte v přelomu 3 let se mění i myšlení. A ze senzomotorického myšlení se stává konkrétní myšlení. V té době si dítě začíná uvědomovat, že každý předmět má svůj název, že když řekne slovo talíř tak se na něj může podívat a ukázat. Dále dítě zvládá postupně matematické myšlení, například dokáže roztrždit věci – když dáme dítěti obrázky oblečení tak je dokáže roztrždit podle ročního období (Zajitzová, 2011).

1.2 Vývojová stádia řeči

Když se podíváme do jakékoliv publikace, tak spousta autorů dělí řeč na 2 stádia „*stádium přípravné*“ a „*stádium vývoje vlastní řeči*“. Přejchod z jednoho stádia do druhého je hodně individuální u každého dítěte. Autoři, kteří se většinou zabývají ontogenezí obě stádia dělí i na řadu dalších stádií (Zajitzová, 2011). Klenková rozlišuje vývoj řeči na stádium

„emocionálně volní, logických pojmů, asociálně reprodukční a intelektualizace“ (Klenková, 2006).

Přípravné stádium

Když se je dítěti jeden rok, začíná u něj probíhat rozvíjení osvojování verbálních a neverbálních aktivit. Z těchto aktivit taky vzniká řeč. Již před narozením se u dítěte můžeme povšimnout o tzv. „*předverbální projevy*“. Po narození, jak již sem výše psala je první řečový projev křik a později se objevuje broukání. Dále vznikají i „*neverbální projevy*“, které jsou důležité před tím, než se dítě naučí používat řeč k tomu, když něco potřebuje (Lechta, 2008). Jak jsme si už řekli, tak hned po narození je pro dítě specifický **křik** jakožto první řečový projev. Ke křiku se určitě připojuje i pláč – kterým dítě poukazuje na to, co se mu nelíbí, anebo když se změnilo prostředí. Někdy se můžeme dočíst, že křik a pláč nejsou první projevy hned po narození, ale prvním projevem je kýchnutí. Pláč a křik se u novorozeného dítěte objevuje nejvíce v prvních měsících. Potom pozvolna mizí, ale nikdy nevymizí úplně. Někteří autoři křik považují jako reflex. Když je dítě starší, tenhle reflex si uvědomuje a využívá křik již vědomě zvláště v situacích, kdy dítě vyžaduje pozornost od matky. Tento vědomý úkol dítě začne využívat zvláště při kojení, úsměvem, sledování obličeje matky, atd... Když dítě dosáhne prvního půl roku, tak jeho křik začíná mít melodickou barvu, můžeme říct, že se z křiku stává i projev milosti a spokojenosti. Po takové změně přichází **období broukání**, které přechází v období, kdy **dítě žvatlá** – v tomhle období se i začíná projevovat to, zda dítě slyší, či nikoliv, protože u žvatlání dítě již zapojuje dutinu ústní a mimické svaly. Další období se nazývá **napodobivé žvatlání**, které se objevuje koncem prvního roku. Je to období, kdy se snaží napodobovat slova, které na něj mluví například matka. V tomhle období se může stát, že dítě omylem dá 2 slabiky k sobě a vznikne například slovo „mama“, ze kterého jsou všichni vždy velmi nadšení. A jako poslední období se jmenuje **rozumění řeči**, ve kterém dítě ještě nechápe to, co mu ostatní říkají, ale dokáže se asociovat a motoricky ukázat, co chce sdělit nebo odpovídá na dané otázky. V tomhle období je nejdůležitější, aby dítě mělo mnoho kontaktů s okolním prostředím (Bytešníková, 2007).

Stádium vývoje vlastní řeči

Stejně, jako předchozí stádium i tohle stádium je ještě rozděleno na další období. Jako prvním období je **emocionálně – volní**. V tomhle období se u dítěte koncem prvního roku objevují první vědomé slova. Jsou krátké, které mají jednu slabiku ve vzácných případech slovo má 2 slabiky. Občas o tomhle období mluvíme jako období, kdy dítě začíná využívat jednoslovné „věty“. Mluvíme o slovech jako je například „ham nebo taky haf“. Ham může znázorňovat například, že má dítě hlad, nebo, že už jí a slovo haf může znázorňovat to, že dítě vidí psa, nebo když slyší, jak pes štěká. Další slova mohou být jako například „mama, čiči, tata, baba, atd...“. V téhle době si stále dítě ještě neuvědomuje, co říká a stále ještě u něj převládá pasivní řeč. V polovině druhého roku života si dítě začíná určitá slova uvědomovat, a to tím, že na něj všichni okolo mluví. V dalším období se již u dítěte setkáváme s větami, které mají více slov (dvouslovné věty). Tohle období nazýváme **asociačně – reprodukční**. Dítě své poznatky prolíná do své řeči a tím vznikají dvou slovné věty – „haf ham“ – to může znamenat to, že pes žere. Tohle období se u dítěte objevuje koncem druhého roku. V rozmezí mezi druhým a třetím rokem se u dítěte objevuje **logické období**, ve kterém si již uvědomuje, že když chce něco říct musí užívat slov. V tomhle období roste i slovní zásoba dítěte o další jednoduchá slova. V období mezi třetím a čtvrtým rokem se u dítěte objevuje **období intelektualizace**. Tohle období je pro dítě důležité, protože se začíná uvědomovat to, že musí u mluvení i přemýšlet a dále tohle období trvá až do dospělosti, když se už předpokládá, že dokáže rozeznat formální a neformální komunikace a mluvit souvisle ve větách i souvětí (Klenková, 2006).

„Úrovně řečového vývoje podle Lechty:

- 1) *Období pragmatizace (do 1. roku života)*
- 2) *Období sémantizace (1. – 2. rok života)*
- 3) *Období lexemizace (2. – 3. rok života)*
- 4) *Období gramatizace (3. – 4. rok života)*
- 5) *Období intelektualizace (po 5. roce života)“ (Lechta, 2008 in Zajitzová, 2011, s. 65)*

1.3 Jazykové roviny

„Jazyková rovina je považována za dílčí systém jazyka charakterizovaný specifickými základními jednotkami“ (Dvořák, 1998 in Bytešnicková, 2012, s. 72).

Morfologicko-syntaktická rovina

Tahle rovina se zabývá řečovým projevem, což je hláskování, a hlavně gramatická stránka. Tuhle stránku můžeme u dítěte pozorovat až po prvním roku života, kdy se u dítěte začíná řeč vyvíjet (Zajitzová, 2011). Nesmíme zapomínat na to, že pokud s námi dítě kolem prvního roku života nebude mluvit, tak se nic neděje, vývoj řeči je u každého dítěte individuální. Jak jistě každý ví, tak dítě komunikuje snáz s lidmi, které dobře zná, a které se nachází v jeho úzkém okolí než s lidmi, které vidí jen jednou za čas, anebo s neznámými. Největší problém nastává, když se dítě dostane do okolí doktorů, to má dítě největší problém komunikovat (Fedurek & Slocombe, 2011). Do prvního roku života dítěte by si měli i rodiče a blízké okolí dávat pozor na to, aby byli pro dítě správným mluvním vzorem, neměli by měnit hlas, a hlavně by neměli šišlat. Později se může dítě setkat s tím, že se nikdo nebude zajímat o to, že říká jednoduchá slova, ale budou se zaobírat jen tím, že nevyslovují daná slova správně (Bytešníková, 2012). Většinou prvotní slova, které děti řeknou, jsou jednoduchá a nedají se skloňovat. Většinou vznikají tím, že dítě opakuje danou slabiku vícekrát dokola (např. „mama“, „papa“, „pipi“, „baba“). A děti si tyhle slova zapamatují, a potom je opakují, protože například když dítě řekne slovo „mama“ tak si všichni myslí, že mama znamená maminka a chválí jej. V pozdějším věku se z těchto jednoslovných vět stávají dvouslovné věty, které se opět neskloňují. O tomhle jsem psala již výše v období emocionálně-volním. Dítě se mezi druhým a třetím rokem učí skloňovat daná slova tak, aby již „věty“ dávaly smysl např.: „táto, ham“. V rozmezí mezi třetím a čtvrtým rokem dítě začíná využívat již souvětí, do kterým vkládá i množná čísla určitých slov. Od čtvrtého roku se můžou u dítěte objevit tzv. dysgramatismy, které vedou k utváření nevědomě vtipných vět. Jestliže tyhle dysgramatismy přetrvávají i nadále tak by rodiče měli, co nejdříve vyhledat odbornou logopedickou pomoc, protože by to mohlo vést k narušené komunikační schopnosti v dalších letech (Kutálková, 2009), (Fedurek & Slocombe, 2011).

Lexikálně-sémantická rovina

Tahle rovina se zabývá veškerou slovní zásobou jak verbální, tak i tou neverbální. Jako první po narození si dítě osvojuje pasivní slovní zásobu a později se objevuje i ta aktivní. Slovní zásoba se začíná rozvíjet u dítěte již kolem desátého měsíce života. Jak již jsem řekla v tomhle období se rozvíjí a dítě si osvojuje nejprve tu neverbální slovní zásobu např. když dítě chce matku, začne se natahovat směrem k ní (Zajitzová, 2011). Od prvního roku života

dítěte se začíná aktivně rozvíjet první slovní zásoba u dítěte, což znamená, že dítě umí zejména pět až sedm slov aktivně užívat. Nejprve dítě aktivně užívá k verbální řeči i řeč neverbální a pokaždé daný posunek znamená něco jiného. Později, když se dítě zajímá o další významy slov tak vždy musíme dítěti všechno vysvětlit. Po vysvětlení se musíme ještě i dítěte zeptat, zda vysvětlený pojem chápe, takže se jej zeptáme základní otázku „*Co je to?*“ a dítě nám na danou otázku odpoví tak, jak jsme mu ji v předešlém rozhovoru vysvětlili my. V pozdějších letech se u dítěte objevuje aktivní zvědavost, kterou doprovází otázky: „*Co je to?*“, „*A proč?*“. Když začne dítě aktivně užívat tyhle otázky, znamená to, že u dítěte nastal „*první a později i druhý věk otázek*“. V tomhle období verbální slovní zásoba dítěte rapidně roste ke konci období dítě umí již 200 slov, což je kolem dvou let života dítěte. Kolem třetího roku dítěte se objevuje již zmíněný druhý věk otázek, při kterém se dítě naučí aktivně užívat až 1000 slov. Dověšení šesti let dítěte jeho slovní zásoba vzroste nad 2500 slov (Klenková, 2006).

Foneticko-fonologická rovina

Tahle rovina se zabývá rozvoji výslovností. V téhle rovině je nejdůležitější, aby si děti zažily správnou výslovnost určitých souhlásek. Odborníci se dohadují, jaké pořadí hlásek je pro dítě nejjednodušší se naučit. Samohlásky se u dětí moc nepozorují, jelikož si je děti osvojují automaticky, rychle a snadněji než souhlásky. Největší potíže dělají dětem sykavky. Největší problém je vyslovování L, R, Ř, se kterými nejčastěji chodí děti k odborníkům (Klenková & Bytešnicková & Bočková 2012). Celkový vývoj výslovnosti nelze zcela jasně vymezit, ale nejdůležitější je, aby si děti osvojily správné vyslovování hláskem mezi 5. až 7. rokem života. Pokud má ještě dítě po šestém roce života problémy s výslovností, je potřeba s ním docházet pravidelně k logopedickému odborníkovi (Zajitzová, 2011).

Pragmatická rovina

Tahle rovina se zabývá tím, jak se řeč uplatňuje v komunikaci se sociálním prostředím (Lechta in Klenková & Bytešnicková & Bočková 2012). Dítě, jak dosáhne dvou let, tak již dokáže samo komunikovat a zapojovat se do konverzace. V tomhle věku dítě dokáže i samo vyvolat konverzaci a komunikovat klidně i samo se sebou a nepotřebuje nikoho k sobě. Dítě v komunikaci využívá jak verbální, tak neverbální řeč (Neaum, 2012).

2 ZOBCOVÁ FLÉRNA JAKO HUDEBNÍ NÁSTROJ V MŠ

2.1 Seznámení s hudebním nástrojem

Zobcová flétna se označuje za nejstarší hudební nástroj. Nelze přesně říct, kdy byl vynalezen. První zmínky o píšťale se objevily již v Asii. Název zobcová flétna, který nese dodnes se prvně objevil v 11. století našeho letopočtu, kdy se její tvar velmi změnil. Začalo se do ní foukat zobcem, který je umístěný na hlavicí flétny. Zobcová flétna se nejvíce rozmohla v období Baroka. Výrobci hudebních nástrojů z Anglie a Francie dopomohli k tomu, aby se její zvuk vyčistil a mohla sloužit i k doprovodu písní. Tento krok rapidně změnil doprovody k písním. Začaly se psát partitury speciálně pro flétny. V baroku přišel zlom a byly první partitury pro hudební nástroje i první komorní a malé orchestry. V téhle době se nejvíce využívala velká altová flétna a jen výjimečně se objevila na podii sopránová flétna.

Když jsme se dostali do třicátých let, využití zobcové flétny se rozmohlo po celé Evropě. Zjistilo se, že je to nejjednodušší hudební nástroj pro děti, a proto se nejvíce vyráběla sopránová zobcová flétna, která se vyrábí do teď. V šedesátých letech se hra na zobcovou flétnu rozmohlo ještě více, po vydání publikace Carla Orffa, kde byla zmínka o zobcové flétně, jako součást orffovského instrumentáře (Daniel, 2010).

Zobcovou flétnu řadíme do dechových nástrojů dřevěných. V téhle kategorii máme ještě další druhy fléten jako jsou „*sopránová zobcová flétna, sopránová, altová, tenorová, basová a kontrabasová zobcová flétna*“ (Ben-Tovim & Boyd, 2007). neznámější je sopránová zobcová flétna, kterou můžeme koupit teoreticky kdekoliv, a proto má taky nejnižší cenu, ze všech fléten. Jelikož i se zobcovou flétnou můžeme hrát složité partitury a hra může být obtížná tak musíme uznat, že i když je flétna nejlevnější nástroj tak to neznamena, že by to byla nějaká hračka. Zobcová flétna je oblíbený hudební nástroj u dětí a s její nízkou cenou je i dostupná pro kohokoliv. Většina učitelů v této době učí jen základní hmaty ve výuce, a to je právě ta chvíle, kdy děti později přestávají mít zájem o výuku, protože hrají a učí se pořád to stejné a nic jiného se nedozví. Při hraní na sopránovou zobcovou flétnu musíme dbát na to, abychom měli určité předpoklady:

Tělesné předpoklady

Když děti drží zobcovou flétnu měla by se mu držet příjemně a pohodlně. Dítě musí mít z hry na flétny radost, a to se nestane, pokud dítěti vadí, že si má zobec vkládat do úst nebo například dýchat zhluboka a pravidelně do břicha. Dítě taky musí mít dobře rozvinutou

jemnou motoriku, jelikož na flétnu hraje oběma rukama. Ze začátku dítě hraje pouze levou rukou, a pokud dítě tuhle činnost nezvládá je to impuls k tomu, aby ještě s hrou chvíli počkalo.

Psychické předpoklady

Děti musí přemýšlet nad tím, co dělají. Když hrají pouze levou rukou tak se dají naučit jednoduché a hezké písničky, nad kterými musí přemýšlet.

Povahové předpoklady

Hra na zobcovou flétnu by měla dítěti přinášet počet klidu a uspokojení. Pokud je dítě klidné a introvertní, tak bude ve hře na zobcovou flétnu úspěšné a budou mít možnost přejít i k jiným druhům fléten. Ale naopak pokud je dítě hravé a rozpačité tak jej hra na flétnu neuspokojí, jelikož nevydrží chvíli na jednom místě (Ben-Tovim & Boyd, 2007).

2.2 Způsoby využití zobcové flétny v předškolním vzdělávání

Když chceme začít využívat zobcovou flétnu s dětmi předškolního věku, musíme myslet na to, že nelze je učit tak jako například na Základní umělecké škole tím, že děti učíme jen organizovaně dýchat do flétny, skládat prsty a učit se písničky/skladby. Je potřeba na to jít zvolna a postupně. V předškolním vzdělávání je potřeba práci s flétnou propojovat s dalšími hudebními činnostmi – improvizace, hudebně pohybové aktivity, zpěv. Ze začátku je třeba, aby se děti s hudebním nástrojem spojily, tudíž je důležité pořádně flétnu prozkoumat a zkusit hrát různé zvuky, které mohou představovat jak zvířata, tak dopravní prostředky, anebo různé domácí práce. Dále jsou hodně důležitá i dechová cvičení (Sedlmeier, 2013). Když již začínáme s hrou neměly bychom hned s písničkami. Je důležité se dostatečně zaměřit na rozvoj artikulace, která vede k rozvoji řeči u dětí. V potaz musím brát i dech, který je taktéž nezbytnou součástí k rozvoji řeči. Pokud by se dítě naučilo špatně dýchat, tak potom i v běžné komunikaci špatně pracují s dechem (Houlahan & Tacka, 2015).

K artikulaci taky musíme zařadit i nasazování tónů, které se učíme pomocí slabik „TÝ“, „DÝ“. Tyhle slabiky můžeme obměňovat, jak uznáme za vhodné. V průběhu jednoho roku je vhodné se naučit pouze tři tóny g^l , a^l , h^l , a dokonce i jednoduché písničky, které se s dětmi můžeme naučit mají tyhle tři základní tóny (Škořepová, 2014).

Organizace výuky se zobcovou flétnou

V mateřské škole se při využívání zobcové flétny využívá nejčastěji skupinová organizační forma. Preferuje se, aby bylo ve skupině 5 až 6 dětí. Ale později, kdy se již začnou hrát jednoduché písničky je potřeba, aby se do výuky zapojila i individuální organizační forma,

protože je potřeba, aby si paní učitelka zahrála s každým dítětem zvláště. Pokud bychom chtěly spojit tyhle dvě organizační formy je třeba, aby byly menší skupiny. Při hře na flétnu je důležité děti pořád motivovat. A každou aktivitu mít nějak zajímavě pojatou se zajímavým názvem. Každá aktivita ve výuce by měla rozvíjet oblast námi zvolenou (Sedlmeier, 2013).

Když se zaměříme přímo na průběh výuky, zjistíme, že se využívají, jak spontánní, tak řízené aktivity, které jsou samozřejmě přiměřeny věku dětí. Každá zvolená aktivita, by měla rozvíjet určitou oblast – smyslové vnímání, lokomoční a manipulační činnosti, pozornost, imitace a improvizace (Lišková, 2006). Hlavním bodem úspěšné výuky je motivace. První hodiny děti jsou namotivovány pouze hudebním nástrojem. Ve výuce nejen, že hrajeme na hudební nástroj, ale taky nesmíme zapomínat na zpěv, tanec, hudebně pohybové aktivity, které by se měly provádět, jako první, aby děti byly kvalitně rozdýchány. Tímhle vším se u dítěte rozvíjí i rytmické cítění. Nesmíme při výuce zapomínat ani na rozvoj jemné motoriky. Tu můžeme rozvíjet jednoduchými cviky, jako například: mačkání papíru do koule, házení míčků, hraní na orffovy nástroje, mačkání pěnových balónků nebo navlékání korálek (tuhle aktivitu bychom mohli namotivovat tím, že navlékáme noty na linku z notové osnovy). Dále se přesouváme k samostatné hře na zobcovou flétnu, u které musíme dbát na správné dýchání, postoj a popřípadě i sed. Na konci celé výuky bychom si měli s dětmi sednout a popovídat o tom, jak by celou hodinu zhodnotit. Aby byla reflexe kvalitní, mělo by mluvit každé dítě (Daniel, 2010).

2.3 Zásady pro hru na zobcovou flétnu

Když začínáme s dětmi hrát na zobcovou flétnu, měli by si děti osvojit techniku prstokladu a držení zobcové flétny. Jak jsem již psala výše v kapitole, tak děti by měly držet flétnu, tak, aby byly klidné a měly volné ruce. Flétnu si vezmeme do obou rukou a dáme ji před sebe do mírného zkosením kdy, lokty držíme v pravém úhlu volně u těla. Taky je dané pravidlo na to, že pravá ruka se stará o spodní část flétny a levá o horní část. Všechny prsty zakrývají bříšky otvory na flétně. Otvory slouží k tomu, abychom zahrály libovolné tóny se stupnic tak, abychom dokázali zahrát písničky.

Dále se musíme zaměřit i na to, jak se zobcová flétna vkládá do úst. Měli bychom myslet na to, že zobec se vkládá do úst tak, aby byl volný, nemělo by ho dítě křečovitě svírat. Jak jsem již psala zobec se drží volně, a hlavně se nesmí držet zuby, jelikož pokud by dítě drželo zobec zuby, tak by nemělo takovou volnost a pohyblivost jazyka. Pohyblivost jazyka dítě potřebuje na to, aby správně nasadilo na daný tón slabiku „DÝ“ nebo „TÝ“ (Hlavatá,

2013). Když hrajeme na zobcovou flétnu, tak můžeme, jak sedět, tak stát. Když sedíme měli bychom vzpřímeně sedět buď na samém okraji židličky, anebo, když nemáme poblíž židličku můžeme sedět vzpřímeně klečmo na paty tak, abychom měli volně ruce a břicho. Pokud u hry na flétnu stojíme měli bychom si držet mírný stoj rozkročný, záda mít vzpřímené a ruce opět volné tak, abychom s nimi mohli pohybovat (Daniel, 2010).

Realizace dechových cvičení a správná práce s dechem

Při hře na flétnu je důležitá práce s dechem a naučit se právně dýchat. Při hře je nejdůležitější se naučit brániční dýchání, které je pro děti předškolního věku složité, a proto ho musíme procvičovat a zkoušet při každém výstupu. Nejlépe se děti naučí bráničnímu dýchání tak, že děti položíme na záda, dají si na břicho buď ruce, anebo lehký předmět například nafouklý balónek, anebo čtvrtku papíru. Dětem řekneme, jak se máme správně nadechovat a děti se budou dívat, jak se předměty zvedají.

Dýcháme tak, že se zhluboka nadechneme do břich tak, aby se ramena nezvedaly, na to musím dávat obzvlášť pozor, protože jinak by taková dechová cvičení neměla žádný význam. Potom co jsme se nadechli na dvě až tři sekundy zadržíme dech, a potom pozvolna vydechujeme. Tohle dýchání nesmí být nikdy „zbrklé“, jelikož by se mohly poškodit hlasivky. Při výdechu můžeme s dětmi provádět různé aktivity jako například předvádět zvuky zvířat, dopravních prostředků, nebo taky domácích prací (Lišková, 2006).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 REALIZACE SADY AKTIVIT

Praktická část bakalářské práce obsahuje sadu aktivit, která je zaměřena na rozvoj řečových schopností za pomoci zobcové flétny. Sada se skládá z hudebních aktivit. Ty jsou vloženy do výstupů, které následně byly realizovány v dané mateřské škole. Sada je určena pro děti předškolního věku. Jednotlivé výstupy, ve kterých ověřuji mnou vytvořenou sadu, trvají 20–30 minut. tudíž se může provádět v části řízené činnosti.

Aktivity ze sady jsou rozděleny do 6 jednotlivých výstupů podle témat, které byly ověřeny v mateřské škole ve městě ve Zlínském kraji. Výstupy jsem realizovala v průběhu dvou týdnů. Každý týden jsem realizovala 3 výstupy, neboť jsem ji ověřovala v mateřské škole, která hlídala děti rodičů pracujících v IZS (Integrovaný záchranný sbor). Bylo 10 pouze předškolních dětí, pro které jsem vytvořila sadu hudebních aktivit na rozvoj řečových schopností za pomoci zobcové flétny.

3.1 Celková charakteristika dětí

Na ověření své sady hudebních aktivit jsem si vybrala právě mateřskou školu, kde bylo homogenní seskupení 5-6 let. U dětí jsem viděla, že byly zvědavé a každou novou aktivitu se zájmem poslouchaly a prováděly. Zapojovaly se všechny děti, nikdy se mi nestalo, že by nějaké dítě řeklo, že něco nebude dělat. Děti automaticky komunikovaly a odpovídaly na všechny otázky, které jsem se jich zeptala.

Každá aktivita je vymyšlená tak, aby se vždy zapojila celá skupina. Ve třídě bylo 10 dětí, což bylo šest chlapů a čtyři dívky. Týden přes začátkem realizace mé sady aktivit, nastoupil nový chlapec, vzhledem k povinnému předškolnímu vzdělávání. Ostatní děti mu pomáhaly s každodenními úkony, jako je úklid po obědě, svačině nebo ukládání hraček na svá místa. Pro realizaci sady aktivit bylo vhodné pracovat s menší skupinou, aby došlo k prevenci špatných návyků při hraní na flétnu, jako je špatné dýchání do bránice nebo špatný postoj. Jinak jsem u dětí nezaznamenala žádný problém.

4 OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ SADY HUDEBNÍCH AKTIVIT

Obsahové zaměření sady aktivit 1

TÉMA	NÁZEV AKTIVITY	CÍLE AKTIVIT
1. Padá listí	<ul style="list-style-type: none"> Fouká vítr Padá listí Podzimní sychravé počasí Myšky si hledají nory na zimu 	<ul style="list-style-type: none"> Seznámit děti s hudebním nástrojem Podporovat správné dýchání pomocí dechových cvičení
2. Příroda	<ul style="list-style-type: none"> Vítr fouká pod listí Tanec věru s listím Slunce Zvuky zvířat Najdi domeček zvířete a zavolej ho domů 	<ul style="list-style-type: none"> Podpořit rozvoj artikulace u dětí Rozvíjet povědomí o přírodě u dětí Rozvíjet povědomí o hře na hudební nástroj
3. Povolání	<ul style="list-style-type: none"> Fakír Oheň pro kováře Čistič zrcadel Hra na trubače Na doktora 	<ul style="list-style-type: none"> Rozvíjet u dětí rytmické cítění Podpořit děti ke správnému nasazení tónu
4. Dopravní prostředky	<ul style="list-style-type: none"> Lokomotiva Policie Dopravní zácpa Nálady řidičů 	<ul style="list-style-type: none"> Podporovat správnému bráničnímu dýchání u dětí Rozvíjet artikulaci pomocí jednoduchých souhlásek Podpořit u dítěte správnou výslovnost slabiky „TÝ“ pomocí noty a¹

5. Léto	<ul style="list-style-type: none"> • Na pouti • Mlsný mravenec • Zpívánky 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj představivosti pomocí hudebního nástroje • Rozvoj artikulace pomocí dechových cvičení
6. Byla jednou jedna nota	<ul style="list-style-type: none"> • Nota na zdi • Bublíny do mléka brčkem • Byla jednou jedna nota • Skočná 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpořit rozvoj řeči pomocí hudebně pohybové aktivity

4.1 AKTIVITA

TÉMA – Padá listí

ČASOVÉ VYMEZENÍ – 25 minut

PROSTŘEDÍ – Výstup jsem realizovala ve třídě „Tygříků“, ve mnou vybrané mateřské škole. Třída je rozdělena do dvou částí. V jedné části se děti ráno setkávají a vítají s paní učitelkou, zde mají i své stolečky se židlemi, u kterých sedí při snídani, svačině i obědu. Mají zde i stolní hry, puzzle, pexeso atd. V druhé části třídy je natažený velký koberec, na kterém se děti hrají. Mají zde hračky, jako například: stavebnice, pěnové kostky, panenky, autodráhy. Dále se zde nachází i hudební nástroje (klavír, orffovy nástroje, kytara, flétny) a jednoduché cvičební pomůcky. Svůj výstup jsem realizovala v této části.

CHARAKTERISTIKA DĚTÍ

- Dnes bylo ve třídě 9 dětí. Pět dívek a čtyři chlapci. Když jsem přišla do třídy první se děti pouze koukaly, protože jsme se neznali. Dnes byla ve třídě pochmurná atmosféra, protože i venku nebylo hezké počasí. Celý den dva chlapci, dle informací paní učitelky byli roztržití a uplakaní. Později za mnou přišly tři holčičky, které mě vzaly za ruku, ať si jdu s nimi ještě chvíli hrát, než začal výstup.

I když byla nálada pochmurná, jak jsem již psala, bylo vidět na dětech, že jsou velmi zvědavé, a dokonce i chlapci, tak přestali plakat.

CÍLE VÝSTUPU

- Seznámit děti s hudebním nástrojem
- Podporovat správné dýchání pomocí dechových cvičení

KOMPETENCE

- Dítě dokáže soustředěně zkoumat nové poznatky. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže uplatňovat získanou zkušenost v následném učení. (kompetence k učení)
- Dítě má základní poznatky o přírodě. (kompetence k učení)
- Dítě se dokáže soustředit na činnost. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže řešit samostatně situace na základě nápodoby nebo opakování. (kompetence k řešení problémů)
- Dítě se dokáže smysluplně vyjadřovat a sdílet prožitky. (komunikativní kompetence)
- Dítě dokáže komunikovat bez zábran v běžných situacích. (komunikativní kompetence)

PEDAGOGICKÉ STRATEGIE

ORGANIZAČNÍ FORMA – skupinová organizační forma

VÝUKOVÉ METODY – rozhovor, napodobování, manipulování

POMŮCKY A PROSTŘEDKY – zobcová flétna, papírové listy, hádanka, obrázky jiných druhů fléten, nahrávky fléten

PRŮBĚH VÝSTUPU

Svolala jsem děti do kruhu básničkou „velké kolo uděláme“. Na začátku jsem chtěla, abychom se všichni představili. Tak jsme si zahráli jednu známou seznamovací hru. Vzala jsem si pěnový míček a házeli jsme si jej mezi sebou a vždy ten, kdo měl míček řekl, jak se jmenuje, a co má rád. Potom jsme trochu pozměnili pravidla. Hráli jsme to tak, že si opět

děti přehazovaly míček, ale s tím rozdílem, že dítě řeklo vždy jméno toho, komu míček házejí (např. míček má Michal a řekne: „házím míček Klárce“ a hodí Klárce míček – jména jsou smyšlená).

„Děti teď mám pro vás hádanku. Nastrašte ouška a dávejte dobrý pozor, abyste ji uhodly“

- Fouká se do mě a lidově se mi říká píšťala.

Jsem vyrobená ze dřeva, ale klidně můžu být i z plastu.

Mám 3 části, které mají známé názvy.

Fouká se do mě přední částí.

Mám dlouhé rovné tělo má mnoho děr, které vypadají jako knoflíky pod sebou.

Kdo jsem? (**zobcová flétna**)

(Vlastní tvorba)

Chvilí jsem čekala a nechala děti přemýšlet.

Dítě č. 1: „*paní učitelko já si myslím, že to bude ježek, když do něčeho píchne tak ta věc má taky díry*“

Dítě č. 2: „*ale né, ježek to nebude, do něj se přece nefouká*“

Dítě č. 3: „*paní učitelko, já ví, já vím, to bude klarinet. Moje sestra na klarinet hraje a celý takový díratý*“

Dítě č. 4: „*no já nevím, klarinet neznám, ale já myslím, že to bude píšťalka*“

Dítě č. 5: „*já nevím, ale asi bych taky řekl, že to bude píšťalka*“

Dětem jsem do kruhu položila velký obrázek zobcové flétny, která byla odpovědí hádanky – řekli jsme si, že existují 3 části flétny – hlava, tělo a nožka. Dále jsem si pro děti nachystala ještě další obrázky fléten, aby viděly, že existují i jiné druhy fléten.

Po představení flétny jsem začala s tématem dnešní sady: „*Děti, pojd'te se podívat z okna, jaké je dnes počasí?*“ správně, je větrné počasí. S dětmi jsem si povídala o větrném počasí, a jaké předměty může vítr odfouknout. Přišli jsme na to, že vítr nejraději odfoukává listy ze stromu. Popovídali jsme si o tom, že existují stromy, které opadávají a i stromy, které neopadávají.

FOUKÁ VÍTR

Dětem jsem dala vyrobené papírové listy, které mají podzimní barvy. Děti si chytly stopku palcem a ukazováčkem, natáhly ruku před sebe a zhluboka se nadechly ústy do břicha, 2 sekundy zadržely dech a zvolna vydechly. Při výdechu foukaly tak, aby se lístek dechem hýbal.

Cvičení jsme pozměnili tím, že se z dětí stal opravdový vítr, protože při výdechu děti přidaly slabiku „FÍ“ jako pravý vítr.

- Při téhle aktivitě jsem dbala na správný postoj, který vypadá tak, že mají děti mírný stroj rozkročný. Celé tělo bylo vzpřímené. Při aktivitě jsem kolem dětí chodila a popřípadě opravovala postoj dětí.

PADÁ LISTÍ

Děti si vzaly stejný list jako v předchozím cvičení. List položily do otevřené dlaně a ruku natáhly před sebe. Zhluboka se nadechly do břicha (budu děti sledovat a případně opravovat), opět dvě sekundy zadržely dech, a zvolna a plynule vydechly a snažily se skouknout list z rukou na zem. Cvik budeme opakovat 3x.

Když děti měly nataženou ruku tak pouze foukaly, ale opět jsem cvik pozměnila tím, že děti tu ruku přiblížily k ústům a snažily se sfouknout list na zem, ale opět se při výdechu snažily říct slabiku „FÍ“.

MYŠKY SI HLEDAJÍ NORY NA ZIMU

S dětmi jsme si sedly opět do kruhu a společně jsme hledali ty největší a posléze nejmenší dírkou na zobcové flétně – každé dítě řekne svůj typ.

S dětmi jsme si posléze vzali vždy jednu část flétny (zase jsme si flétnu rozložili na tři části) a společně jsme si zkusili fouknout do každé části flétny. Posléze si každé dítě vybralo díl, který se mu nejvíce líbí. Do své vybrané části foukaly a ostatní děti, které zrovna nefoukaly hádaly, co jim zvuk, který se line z části flétny připomíná. Většinou se ozývaly názory, že děti slyší zvířata, dopravní prostředky a jednou se ozval i názor, že zvuk zní jako pračka, když pere.

PODZIMNÍ SYCHRAVÉ POČASÍ

V téhle aktivitě jsme se s dětmi zabývali pouze hrou na hlavici, kdy jsme si pomocí síly výdechu zkoušeli předvádět sychravé počasí, které se většinou na podzim, když padá listí venku, objevuje. Ze začátku jsem dětem předvedla, jak danou aktivitu budou provádět. Ukázala jsem jim, jak hlavici uchopí ústy – pouze rty.

- **Když jsem řekla dětem, že je venku vánek** – do flétny vpouštěly malý proud dechu, aby se flétna ozývala pouze mírně.
- **Když jsem řekla dětem, že je venku vítr** – děti pomalu přidávaly na síle výdechu a postupně zase ubíraly.
- **Když jsem řekla, že je venku vichřice** – děti se zhluboka nadechly a do hlavice flétny vydechly všechen dech – z flétny se ozval zvučný silný tón.

SEBEREFLEXE

Pro svůj první výstup sady hudebních aktivit jsem vybrala aktivity, které jsou zaměřeny spíše na seznámení s hudebním nástrojem. Ze začátku jsem zvolila jednodušší aktivity. Protože sada je připravena pro děti ve věku od 5 do 6 let tak jsem chtěla zjistit, zda aktivity zvládnou. Určitě bych příště opustila od dlouhé motivace, protože potom již bylo na dětech vidět, že ztrácí pozornost.

Při první aktivitě bych určitě změnila to, že příště bych místo papírových listů zvolila pravé. Příště lépe formulovat pravidla, protože po pokynu, když jsem dětem řekla a s výdechem začnou říkat „FÍ“ začaly být divoké a „FÍ“ říkaly, i když nefoukaly. Myslím, že se aktivita povedla dobře, i když byla trochu náročnější pro děti, jelikož to bylo pro ně poprvé, kdy provozovaly dechová cvičení.

U druhé aktivity „padá listí“ byla stejná chyba, jak u předchozí aktivity a to, že jsem děti nechala, aby při výdechu říkaly slabiku „FÍ“. Jenomže, když se děti již rozjely tak jsem začala mluvit potichu. Děti zpozorovaly, že něco povídám a uklidnily se, protože chtěly vědět, co mají dál dělat.

Děti zaujala aktivita, kdy myši hledaly své nory. Ze začátku jsem měla říct dětem, že nemusí předvádět zvuky myšek, ale později se do aktivity zabraly a podle mě se celá aktivita velmi povedla.

V dnešním výstupu děti asi nejvíce zaujala poslední aktivita, kdy jsme se hráli na vítr. Jenomže po chvíli si děti začaly na hlavici hrát, jak chtěly, ale bylo na nich vidět, jak je baví hrát.

Myslím si, že aktivity byly zvoleny přiměřené k věku dětí a nebyla žádná chvíle, kdy by děti aktivity vysloveně nezvládaly. Komunikace s dětmi dle mého názoru dnes ještě trochu zaostávala, jelikož jsem byla u dětí první den, a ještě byly ostýchavé.

4.2 AKTIVITA

TÉMA – příroda

ČASOVÉ VYMEZENÍ – 35 minut

PROSTŘEDÍ – Výstup jsem realizovala ve třídě „Tygříků“ ve mnou vybrané mateřské škole. Třída je rozdělena do dvou částí. V jedné části se děti ráno setkávají a vítají s paní učitelkou, zde mají i své stolečky se židlemi, u kterých sedí, když snídají, svačí i obědvají. Mají zde i stolní hry, puzzle, pexeso atd. V druhé části třídy je natažený velký koberec, na kterém se děti hrají. Mají zde hračky, jako například: stavebnice, pěnové kostky, panenky, autodráhy. Dále se zde nachází i hudební nástroje (klavír, orffovy nástroje, kytara, flétny) a jednoduché cvičební pomůcky. Svůj výstup jsem realizovala v části s kobercem.

CHARAKTERISTIKA DĚTÍ

- Dnes bylo ve třídě 10 dětí, šest dívek a čtyři chlapci. Když jsem přišla do třídy, panovala tam příjemná a kamarádské atmosféra. Když mě děti viděly, začaly jásat, protože se těšily na to, až budeme zase provádět aktivity s flétnou. Jeden chlapeček byl celou dobu rozverný, tudíž to občas dost ovlivňovalo průběh aktivity.

KOMPETENCE

- Dítě uplatňuje získanou zkušenost a rozvoj artikulace. (kompetence k učení)
- Dítě má elementární poznatky o hudebních nástrojích. (kompetence k učení)
- Dítě má základní poznatky o přírodě. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže dodržet dohodnutá pravidla. (kompetence sociální a personální)

CÍLE

- Podpořit rozvoj artikulace u dětí
- Rozvíjet povědomí o přírodě u dětí
- Rozvíjet povědomí o hře na hudební nástroj u dětí

PEDAGOGICKÉ STRATEGIE

ORGANIZAČNÍ FORMA – skupinová organizační forma

VÝUKOVÉ METODY – práce s obrazy, rozhovor, vyprávění, napodobování

POMŮCKY A PROSTŘEDKY – zobcová flétna, papírové listy, brčka, obrázky (vlk, kukačka, had), 3 barevné gymnastické kruhy, orffovy nástroje – dřívka, tamburína

PRŮBĚH VÝSTUPU

VÍTR FOUKÁ POD LISTÍ

Děti si lehly na záda, natáhly ruce a nohy podél těla. Dala jsem každému dítěti na břicho papírový list.

„Děti zavřete oči a představte si, že jste vítr pod listem, který máte na břichu. Zhluboka se nadechněte do břicha tak, aby se list zvedl, a tak jako by ho zvedl vítr. A potupně pomalu vydechněte stejně, jako když vítr pomalu pokládal lístek znovu na zem“

Při téhle aktivitě jsem mohla kontrolovat, zda děti správně dýchají do břicha, protože pokud by nedýchaly správně, tak by se dětem lístek nenadzdvihl.

TANEC VĚTRU S LISTÍM

„Teď si představte, že se z vás stal větší vítr, který již pohybuje listím“

Každému dítěti jsem dala brčko a papírový list, který jsme využívali již v předchozí aktivitě. Děti si klekly na koberec a položily si před sebe list. V kleku se děti ještě trochu předklonily a do úst vložily brčko. Zhluboka se nadechly, zadržely dech a zvolna vydechovaly do brčko směrem na list. A pokud dýchaly a vydechovaly správně, list se posunoval po prostoru kolem dětí.

SLUNCE

„Děti určitě víte, jaké může být počasí v přírodě, dokážete mi nějaké počasí vyjmenovat?“

Dítě č. 1: *„já znám tornádo?“*

Dítě č. 2: *„já mám rád léto, a když je sluníčko“*

Dítě č. 3: *„moje nejoblíbenější počasí je déšť, protože nemusím nic dělat, vždy si s maminkou lehne pod deku a pustíme si pohádku“*

„Správně už tady takové počasí zaznělo, teď se budeme hrát na sluníčko, které krásně hřeje, když je léto a všechno kvete a zrají jahody, jablka, maliny“

Každému dítěti jsem dala do rukou pásky žlutého krepevého papíru, které představují sluneční paprsky. Děti si stouply s mírným stojem rozkročným a ruce připažily a propnuly k tělu. Když se děti nadechovaly do břicha ruce pomalu zvedaly přes upažení až ke vzpažení, než vznikl kruh, který imituje slunce. Když měly ruce vzpažené šly do výponu. Ve výponu na dvě sekundy zadržely dech. Po chvilce děti pomalu a pozvolna vydechovaly a šly opět přes upažení, až do původní polohy, ze které vycházely. Po předvedení jsme protřepali ruce a zopakovali jsme cvik ještě dvakrát.

ZVUKY ZVÍŘAT

„Děti určitě víte, že když se řekne slovo příroda tak to neznamená pouze počasí, rostliny a ovoce/zelenina. Dokážete mi říct, co vás ještě pod pojmem příroda napadne?“

Dítě č. 1: *„plavání“*

Dítě č. 2: *„ježdění na kole“*

Dítě č. 3: *„stanování s tatínkem“*

Dítě č. 4: *„dovolená“*

Dítě č.5: *„chodíme se dívat do ZOOlogické zahrady na zvířátka a občas vidíme zvířátka i venku u lesa“*

„Správně v létě vidíme i hodně zvířat a na takové zvířata si teď pomocí flétny zahrajeme. Tak jdeme na to“

S dětmi jsme si zkusili předvést zvuky zvířat na hlavicí flétny:

- **Ptáček, který vylétá z hnízda** – zvuk jsme s dětmi zahráli tak, že jsme ukazovák vložili do čepového otvoru na hlavici flétny, nadechly jsme se a zvolna jsme vydechovaly do hlavice a ukazovák pomalu a plynule vytahovali z čepového otvoru a znova tam vkládali. Zkusili jsme i pracovat s tónem jako minulou hodinu, že děti někdy do flétny foukaly jen trochu, potom více, a nakonec do flétny foukly všechen vzduch najednou.
- **Kukačka** – tenhle zvuk jsem musela dětem nejprve předvést. Děti se nadechly a sekavě vydechovaly do hlavice flétny. Ale aby zvuk zněl jako pravá kukačka tak nejprve vydechly, a potom zasunuly prst opět do čepového otvoru a tím se jejich tón snížil – zvuk zněl jako kukačka.

Zkusila jsem trochu aktivitu pozměnit tím, že jsme si sedli do kruhu a každé dítě se pokusí vymyslet nějaký zvuk zvířete pomocí dechu a hlavice zobcové flétny. Dítě vždy nejprve řeklo, jaké zvíře imituje, potom dané zvíře předvedlo a po předvedení jsme všichni společně zopakovali daný zvuk – u těchto aktivit jsme dbala na správnou techniku nádechu a výdechu u každého dítěte individuálně.

NAJDI DOMEČEK ZVÍŘETE A ZAVOLEJ HO DOMŮ

„Děti teď jsme si zkusili hrát zvířátka. Ale víte o tom, že když končí podzim a začíná zima tak i zvířátka se potřebují někde ukrýt do tepla. Tak teď si zahrajeme hru, kdy našim zvířátkům pomůžeme najít jejich domeček, ale abychom věděly, jakým zvířatům budeme pomáhat nachystala jsem si pro vás 3 hádanky, které vám odpoví“

- Syčí, syčí, syčí,
děti kolem křičí.
Že nebezpečný, prý on je,
na slunci se jen povaluje. (had)
- Kuká, kuká, kuká,
Na hodného kluka.
I v hodinách přebývá,
Kukání své neskrývá. (kukačka)

- Vyje v lese vyje,

V potoce se myje.

Srst má chlupatou,

Od hlavy až za patou. (vlk)

(vlastní tvorba)

„Super, všichni jste mě překvapili, že jste hádanky uhodly, tak teď se přesuneme k samostatnému volání zvířat“

Po místnosti jsem rozprostřela 3 různobarevné obruče. Každá obruč představuje domeček určitého zvířete.

- **Červená** – kukačka, **modrá** – vlk (vytí – děti mění sílu dechu, který vpouští do hlavice začnou zvolna a postupně přidávají), **žlutá** – had (syčení do hlavice).

Bubnovala jsem na tamburínu s malými činelkami a děti pochodovaly do rytmu – podle toho, jak rychle hrají (rychlé bubnování děti budou chodit rychle/ pomalé bubnování děti budou chodit pomalu). Když jsem přestala bubnovat děti se zastavily a čekaly na můj pokyn. Řekla jsem jim hádanku, kterou již na začátku aktivity slyšely a její vyřešení děti směřovaly k danému domečku.

Když děti uhodly zvíře rychle běžely do domečku k určitému zvířeti, ale všimly si, že, tam zvíře není. Tak jej musely daným zvukem, který hrály na flétnu zavolat.

- Všechny děti dohromady zahrají zvuk daného zvířete.

REFLEXE

Dnes byl výstup sady aktivit dle mého názoru zdařilý. Byly zde zvoleny aktivity, které jsou přiměřeny věku dětí. Jenom jsem měla problém s časem a výstup byl trochu delší, protože jsem do tohoto výstupu vložila více aktivit, ale děti spolupracovaly opravdu pěkně. Dnes se mi zdála komunikace již lepší, protože mě děti znaly a moc se nebály. Děti již dokázaly i odpovídat a zapojovaly se do komunikace.

Dnes jsem zvolila již kratší motivaci a zvolila jsem správně, protože děti již byly zvědavé, jaké aktivity jsem si pro ně dnes připravila.

První aktivita byla, že sem dětem řekla, aby si představily, že jsou vítr, a to je bavilo, protože ležely na zádech a jen nafukovaly břicho. Tuhle aktivitu jsme nakonec opakovaly 4x a jedna holčička dokonce u posledního opakování usnula, takže jsem ji musela opatrně budit. Tahle aktivita byla pro děti trochu těžší, než se naučily, jak se nadechovat do břicha, nejprve se dětem břicho nenadzvedalo, protože jsou zvyklé dýchat pouze povrchově – nadzvedávají ramena, ale postupně se děti naučily dýchat do břicha.

Další aktivita byla již s brčkem, což děti bavilo. Příště bych určitě dětem dala například silnější brčka a každé ještě rozdělila na polovinu. Tuhle aktivitu jsem s dětmi opakovala pouze 2x, protože měly dlouhé tenké brčko a dětem se již začínala točit hlava. Po téhle aktivitě jsem děti nechala ještě chvíli ležet na zádech.

Při aktivitě „zvuky zvířat“ bych příště ještě poupravila pravidla, protože děti, než jsme začaly hrát na flétnu dělaly zvuky zvířat. Tak jsem je chvíli nechala vydávat zvířecí zvuky, a potom jsme pokračovali v aktivitě. Zprvu jsem si myslela, že tahle aktivita bude pro děti těžší, ale nakonec mě děti vyvedly z omylu a aktivitu zvládly.

Nejvíce se děti bavily u poslední aktivity s názvem „najdi domeček zvířete a zavolej ho domů“. Dle mě byl dobrý nápad s vlastní tvorbou hádanek, protože vím, že spoustu hádanek již děti znají a tyhle ještě neslyšely. Jen ve skupině byla holčička, která se hodně bála hadů takže, když jsem ukázala obrázek hada tak se rozplakala a říkala, že se bojí, ale po chvíli zjistila, že není, čeho se bát, a že had je jen na papíře. Jen věc, kterou jsem musela poupravit a do příště jsem si vzala ponaučení je to, že pro děti již bylo složité si zapamatovat jaká barva obruče je jaké zvíře, takže jsem potom do každé obruče dala obrázek určitého zvířete, což aktivitu značně usnadnilo.

4.3 AKTIVITA

TÉMA – Povolání

ČASOVÉ VYMEZENÍ – 25 minut

PROSTŘEDÍ – Výstup jsem realizovala ve třídě „Tygříků“ ve mnou vybrané mateřské škole. Třída je rozdělena do dvou částí. V jedné části se děti ráno setkávají a vítají s paní učitelkou, zde mají i své stolečky se židlemi, u kterých sedí, když snídají, svačí i obědvají. Mají zde i stolní hry, puzzle, pexeso atd. V druhé části třídy je natažený velký koberec, na kterém se děti hrají. Mají zde hračky, jako například: stavebnice, pěnové kostky, panenky,

autodráhy. Dále se zde nachází i hudební nástroje (klavír, orffovy nástroje, kytara, flétny) a jednoduché cvičební pomůcky. Svůj výstup jsem realizovala v části s kobercem.

CHARAKTERISTIKA DĚTÍ

- Dnes bylo ve třídě pouze pět dětí, což mě překvapilo. Ve třídě byla celkově pochmurná nálada. Dívky si hrály s panenkami a 3 chlapci si skládali autodráhu z lego kostek a taky využívali i dřevěné kostky. Ale když jsme začali s aktivitami tak všechny děti byly zvědavé a aktivní.

KOMPETENCE

- Dítě dokáže uplatňovat získané zkušenosti ohledně rytmizace. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže formulovat odpovědi k daným otázkám. (komunikativní kompetence)
- Dítě dokáže řešit samostatně situace na základě nápodoby nebo opakování. (kompetence k řešení problémů)
- Dítě dokáže vyjadřovat své pocity a nálady v hudební stránce. (komunikativní kompetence)

CÍLE

- Rozvíjet u dětí rytmické cítění
- Podpořit děti ke správnému nasazení tónu pomocí slabiky

PEDAGOGICKÉ STRATEGIE

ORGANIZAČNÍ FORMA – skupinová organizační forma

VÝUKOVÉ METODY – práce s textem, práce s obrazy, napodobování, manipulování

PROSTŘEDKY A POMŮCKY – zobcová flétna, židle, zrcátko, říkanka, říkanka, tužka, CD přehrávač, doktorské písničky, orffovy nástroje

PRŮBĚH VÝSTUPU

Já jsem řekla: „*Děti dnes budeme mít téma povolání, víte, co to povolání je?*“

Dítě č. 1: „povolání je to co dělá maminka a tatínek, když já jsem tady ve školce. Oni pracují“

„Ano správně, a chci se vás zeptat, zda víte, jaké povolání dělají vaši rodiče?“

Dítě č. 1: „moje maminka je paní učitelka ve škole, do které půjdu už po prázdninách“

Dítě č. 2: „můj tatínek řídí vlaky, takže je asi vlakař“ – já na to: „to je hezké povolání, ale pokud řídí vlaky tak se takovému povolání říká strojvedoucí“

Dítě č. 3: „můj tatínek pracuje s maminkou ve velké firmě v kanceláři a mají strašně moc práce i doma“

Dítě č. 4: „moje maminka uklízí v naší školce, abychom tu měli čisto“

Dítě č. 5: „já bydlím jenom s tatínkem a on vyrábí boty“

Dále jsem si s dětmi popovídala o tom, co jejich rodiče dělají a šly jsme na dnešní aktivity.

FAKÍR

„Děti určitě znáte fakíra tady jsem vám ho přinesla ukázat na obrázku, to je takový pán, který hraje na flétnu a před ním tančí kobra“

Děti si zahrály na Fakíra, který když hraje tak kobra tančí. Děti udělaly sed křížný skrčmo a vyrovnaly záda – obešla jsem všechny děti, zda seděly správně. Když jsem měla jistotu, že všechny děti seděly správně, všichni jsme se zhluboka nadechly, zadržely dech a při dlouhém výdechu jsme si vzali flétnu, čepový otvor jsme zakryly dlaní a pomalu jsme otvor odkrývali a zakrývali.

Cvik jsme opakovali, a když jsme si byla jistá, že děti zvládaly foukat do flétny tak se děti pokusily, při výdechu pohybovat flétnou tak jak se pohybuje had v košíku u Fakíra.

OHEŇ PRO KOVÁŘE

Děti si přinesly na koberec své židličky. Rovně si na ně sedly a vztyčily ukazovák přímo k ústům. Tentokrát se zhluboka nadechly nosem.

- V první části aktivity děti prudce vydechly směrem ke vztyčenému prstu tak, aby pomyslný plamínek ihned zhasl.
- I tuhle aktivitu jsem se snažila nějak obměnit. A obměnila jsem ji tak, že děti opět vydechují směrem ke vztyčenému prstu, ale tentokrát vydechují pozvolna a pomalu, aby se plamínek ve vzduchu pouze chvěl, ale nezhasl – děti ukazovákem pohybovaly ze strany na stranu, jako plamínek, a když děti vydechovaly přímo před plamínkem tak mohly slyšet přerušování dechu.

ČISTIČ ZRCADEL

Každému dítěti jsem přinesla do mateřské školy malé zrcátko. Zrcátka jsem rozdala a děti se posadily rovně na stoličky. Všechny jsem překontrolovala, aby děti seděly správně a rovně, protože pokud by neseděly rovně tak by se naučily špatně dýchat a měly by později problém i v komunikaci.

Děti si zrcátko daly k ústům, zhluboka se nadechly, zadržely dech a zvolna s otevřenými ústy vydechly přímo na zrcátko, kde vznikne velké zarosené kolo, což znamená, že děti dýchají i vydechují správně.

Po vydechnutí si děti vezmou papírový kapesník a vyleští zrcadlo, jako pravý čistič zrcadel. Činnost zopakujeme ještě 3x.

HRA NA TRUBAČE

Před začátkem aktivity jsem se s dětmi naučila, jak se nasazuje tón na slabiku „TÚ“ – pomocí úderů jazyka o patro. Dětem jsem názorně předvedla, jak se jazyk odráží o patro a všechny děti si to zopakovaly společně – později si to každé dítě zkusilo říct samo.

Po naučení se nasazování tónu jsme se s dětmi naučili říkadlo, které jsme později rytmizovali.

- „*Vašek Pašek, to je pán,
Na trumpetu troubí sám,
Hraje na ni na návsi,
Sbíhají se všichni psi.*“

(Skořepová, 2014, s. 20)

- a) Rytmizace říkadla – rozdělila jsem si děti na dvě skupiny, jelikož bylo dnes ve třídě pouze 5 dětí tak rozdělení bylo složitější, ale nakonec jsem děti rozdělila na 3 (chlapec, chlapec, dívka) a 2 (dívka, chlapec). S každou skupinou jsem si nacvičila rytmus zvlášť, a když jsem si byla jistá, že každá skupina svůj rytmus zvládá tak jsme zkusili rytmitizovat dohromady.
  - a. První skupina – tleskala na první 2 doby říkadla (tlesk – tlesk – nic – nic)
  - b. Druhá skupina – tleskala na poslední dvě doby říkadla (nic – nic – tlesk – tlesk)
- b) Dále jsme se hráli na trumpetisty a budeme troubit do rytmu říkadla, již naučenou slabikou „TÚ – TÚ“ – nahlas
- c) Potom, co jsme se naučili „troubit“ do rytmu říkadla nahlas tak jsme zkusili vynechat hlas. Jenom bez hlasu jsme s dětmi říkali „TÚ – TÚ“ do rytmu říkanky.
- d) Všechny předchozí varianty byly průprava na nasazení tónu na zobcovou flétnu. Vzali jsme si hlavici flétny a již naučenou slabiku jsme bez hlasu zkusili říct do flétny tak, aby zazněl zvukový příjemný tón. A opět jsme hráli do rytmu říkanky – dbala jsem, aby děti správně tón nasazovaly a aby i hlasem a rytmem naznačovaly říkanku.

NA DOKTORA

Nejprve jsem každému dítěti rozdala 4 čtvrtky měkkého papíru a jednu tužku. Vždy na jeden papír si obkreslily jednu končetinu (jeden papír – pravá ruka, druhý papír – levá ruka, třetí papír – pravá noha, čtvrtý papír – levá noha)

Všechny papíry děti rozprostřely po celé třídě. Pustila jsem jim doktorskou písničku (Pan doktor Janoušek – Zdeněk Svěrák a Ladislav Uhlíř) a děti běhaly/tančily po místnosti a hrály do rytmu na orffovy nástroje (dřívka, drhla).

Když jsem bouchla na činel tak se děti zastavily a já řekla např.: jdeme k doktorovi a bolí nás levá noha. Děti se rozeběhly a hledaly papír s levou nohou a nohu na něj položily.

Vždy po pokynu jsem procházela kolem dětí a kontrolovala, zda mají správnou končetinu na správném papíře.

REFLEXE

Tenhle výstup sady hudebních aktivit byl dle mého názoru méně povedený. Sada měla v dnešním výstupu podle mě těžší aktivity, které přesahovaly danou délku výstupu. V níže uvedené reflexi i zdůvodňuji, proč se mi dnešní výstup zdál méně zdařilý. Při komunikaci s dětmi jsem postupovala dle mého názoru vhodně.

Jako motivaci jsem využila otázku k tomu, abych zahájila komunikaci a rozhovor o tom, jakou práci mají rodiče, a jaké zaměstnání znají. Každé dítě mi řeklo, co rodiče dělají, a když nevěděly přesný název tak řekly alespoň přibližný popis zaměstnání.

Dále jsme si povídali o tom, že existují i zajímavé povolání což jsem začala první aktivitou „Fakír“. Tahle aktivita děti bavila, protože tohle povolání slyšely poprvé. Pro děti byl posed těžký, protože některé děti neuměly sedět zkřížmo, a ještě do toho měly sedět rovně. Tudíž jsem posléze aktivitu poměnila v tom smyslu, že si děti, které neuměly sed zkřížmo sedly klečmo na paty. A všimla jsem si, že pro děti bylo složité i foukat do flétny a zároveň pohybovat flétnou, ale bylo vidět, jak se děti snaží. Příště bych určitě aktivitu vymyslela jinak, anebo zvolila úplně jinou.

Když jsem se dostaly k aktivitě, která se jmenovala „hra na Trubače“ zprvu děti jevíly opravdu zájem o aktivitu, ale jelikož jsem měla připravené na aktivitu obměny tak se mi zdálo, že je toho již příliš. Chlapci byli roztržití a přestaly dávat pozor a již se tak nezapojovaly tak jsem usoudila, že aktivitu ukončím. Příště bych vynechala například jednu variantu obměny, kdy děti vyslovovaly slabiku „TÚ“.

Poslední aktivita na doktora děti nejprve bavila, do té doby, kdy se začaly do stran končetin zamotávat. Do příště mám ponaučení, že hra by se hrála například jen s obrysy rukou nebo nohou a až se děti trochu zorientují tak bych zkusila postupně přidávat končetiny.

4.4 AKTIVITA

TÉMA– Dopravní prostředky (nota a¹ – auto)

ČASOVÉ VYMEZENÍ – 35 minut

PROSTŘEDÍ – Výstup jsem realizovala ve třídě „Tygříků“ ve mnou vybrané mateřské škole. Třída je rozdělena do dvou částí. V jedné části se děti ráno setkávají a vítají s paní učitelkou, zde mají i své stolečky se židlemi, u kterých sedí, když snídají, svačí i obědvají.

Mají zde i stolní hry, puzzle, pexeso atd. V druhé části třídy je natažený velký koberec, na kterém se děti hrají. Mají zde hračky, jako například: stavebnice, pěnové kostky, panenky, autodráhy. Dále se zde nachází i hudební nástroje (klavír, orffovy nástroje, kytara, flétny) a jednoduché cvičební pomůcky. Svůj výstup jsem realizovala v části s kobercem.

CHARAKTERISTIKA DĚTÍ

- Dnes bylo ve třídě 9 dětí. Šest chlapců a tři dívky. Dnes byly děti roztržité, takže se do horně projevovalo i v aktivitách. Jedna holčička se mi snažila celou dobu pomáhat všechny uklidňovat. Motivace zprvu byla náročná, jelikož dva chlapci nedokázali udržet pozornost ani prvních pět minut, což si myslím, že to potom rozrušovalo celou skupinu.

KOMPETENCE

- Dítě dokáže uplatnit získanou zkušenost ve vyslovování jednoduchých souhlásek. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže řešit samostatně situace na základě nápodoby nebo opakování. (kompetence k řešení problémů)

CÍLE

- Podporovat správnému bráničnímu dýchání u dětí
- Rozvíjet artikulaci pomocí jednoduchých souhlásek
- Podpořit u dítěte správnou výslovnost slabiky „TÝ“ pomocí noty a¹

PEDAGOGICKÉ STRATEGIE

ORGANIZAČNÍ FORMA – skupinová organizační forma

VÝUKOVÉ METODY – manipulační, práce s obrazy, napodobování, rozhovor, didaktické hry

POMŮCKY A PROSTŘEDKY – zobcová flétna, notová osnova s autem, CD přehrávač, kužely, skladby

PRŮBĚH VÝSTUPU

Já jsem říkala: „*Děti, jaké znáte dopravní prostředky? Půjdeme popořadě, a každý mi řekne nějaký dopravní prostředek, který zná – já například znám kolo*“

Dítě č. 1: „*auto tím jezdíme do školky*“

Dítě č. 2: „*koloběžka*“

Dítě č. 3: „*autobus*“

Dítě č. 4: „*traktor*“

Dítě č. 5: „*letadlo*“

Dítě č. 6: „*opravdu i letadlo? Týjo to jsem nevěděla no... tak třeba... já nevím asi helikoptéra*“

Dítě č. 7: „*hasičské auto*“

Dítě č. 8: „*tolečtové busle – kolečkové busle*“

Dítě č. 9: „*hasičské auto*“

Dítě č. 10: „*nevím*“ – dítě bylo nemluvné od začátku dne

LOKOMOTIVA

Já jsem říkala: „*Nástupovat! To je to první, co slyšíte, když přijede vlak, kterým někam jedete. Nastoupíte do vlaku a najdete si místo, které vám vyhovuje. Určitě to bude nějaké klidné místo u okna, protože se chcete dívat ven na přírodu. Když jste se usadili přijde za vámi usměvavá průvodčí a vy jí ukážete lístek kam jedete. „Vše v pořádku“ řekne a jde dál. Slyšíte, jak vlak již startuje*“.

- Děti si lehly na břicho, zavřely oči a poslouchaly.

Já jsem pokračovala: „*Vlak již nastartoval a teď se pomalu rozjíždí. Nejprve jede pomalu, takže jeho syčení nejde moc slyšet, ale po chvílce zrychluje a zesiluje si i syčení*“.

- Zhluboka se nadechly ústy do břicha. Zadržely dech. A pozvolna s výdechem vyslovovaly hlásku Ssssss a při pasáži, že se syčení zesiluje tak ze Sssss jsme zvolna přešli na Šššš.

Já jsem pokračovala: „*Vlak se rozjel. Už jede plnou rychlostí a teď si i zahouká. Houkání je nejprve slabé, a krátkodobé, ale postupně se jeho hlasitost zvyšuje, a i tón je delší.*“

- Děti si vzaly jen hlavici flétny. Zhluboka se nadechly do břicha. Zadržely dech. A potom pozvolna vydechovaly do hlavice zobcové flétny. Nejprve vydechovaly malé množství zvuku a zvuk přerušovaly (nejprve jsem jim to předvedla) a při pasáži „jeho hlasitost se zvyšuje a tón je delší“ – děti do hlavice vydechují více a silněji.

A tady jsem ukončovala celý příběh: „*Po houkání opět slyšíte pouze syčení vagónů. Ale najednou syčení slábne a vy zjišťujete, že vlak zastavuje. Až nakonec zastavil a všichni cestující vystoupili.*“

- Děti se opět zhluboka nedechly. Zadržely dech. A s výdechem říkaly hlásku Ššššš, a když jsem řekla „syčení slábne“, děti opět změnilly hlásku na Sssss, kterou vyslovovaly do té doby, než jim došel dech.

POLICIE – SIRÉNA

Děti si stouply vzpřímeně s mírným stojem rozkročným. Daly si ruce na břicho. Ústy se zhluboka nadechly tak, aby cítily, jak se jim ruce pohybují. Zadržely dech. A s výdechem houkaly jako policejní siréna „ÍÍÍÍÍÍÍÍ“ – do té doby, než jim nedojde dech.

Celé cvičení s dětmi zopakují 4x

Představila jsem dětem novou notu a^1 – kterou jsme si nazvali auto. Pro děti jsem měla nachystanou velkou notovou osnovu a v mezeře, kde má být nota a^1 bylo auto. Vysvětlili jsme si s dětmi, jak se hraje a taky jsme si to zkusili.

Dětem jsem řekla: „*Každé auto může mít jinou velikost a pokaždé jinak dlouho jede tak i naše nota může mít pokaždé jinou délku. Půjdeme popořadě a děti zkuste notu a^1 vždy zahrát jinak dlouhou.*“ Tohle cvičení bylo na to, aby si děti pořádně osvojily hmat.

DOPRAVNÍ ZÁCPA

Sedla jsem si s dětmi do kruhu a opakovali jsme si hraní různé zvuky zvířat/dopravních prostředků na hlavici.

Každé dítě si vybralo jeden zvuk. První dítě začalo a zahrálo zvuk, ostatní děti se pokusily uhodnout, co to je za zvuk, když se zvuk uhodl tak šlo na řadu další dítě. To zopakovalo zvuk prvního dítěte, a potom zahrálo svůj vlastní zvuk, a takhle to opakovaly všechny děti.

A když šlo na řadu poslední dítě tak to mělo nejtěžší, protože muselo zopakovat všechny zvuky.

Když nějaké dítě již v průběhu aktivity nevědělo, tak jsem jej nenutila, aby si vzpomenulo. Ale děti své zvuky mohly i napovídat.

NÁLADY ŘIDIČŮ

Děti se rozprostřely po místnosti a kouzlem se změnila na auta, které ale mají pocity.

Řeknu dětem: „*Děti ví o tom, že můžeme mít pocity? Nebo emoce? A kdy je pociťujeme? Víte někdo?*“

Dítě č. 1: „*já znám radost a tu mám, když mi maminka večer před spaním čte pohádku o Rákosníčkovi*“

Dítě č. 2: „*já jsem měl včera strach, protože maminka s tatínkem se dívali na moc strašidelný film a já jsme je neposlech, když mi řekli, že mám jít spát a díval jsem se škvírou dveří*“

Pokračuji: „*a když cítím třeba radost tak jak se tváříme?*“ (radost, smutek, hněv, překvapení, strach)

Dětem jsem dala do ruky barevné malé kužele, které se využívají na označení dráhy a děti je v téhle aktivitě využily jako volanty.

Dětem jsem pouštěla skladby, které vyvolávají určitou emoci. A děti vždy předváděly tančící auto s danou emoci. Například, když jsem pustila skladbu, která vyvolávala radost tak z dětí se stala šťastná auta, a naopak, když jsem dětem pustila smutnou skladbu tak auta byla smutná.

- Radost → W. A. Mozart – Turecký pochod
- Smutek → L. V. Beethoven – Měsíční sonáta
- Hněv → Osudová
- Překvapení → S úderem kotlů

- Strach → J. S. Bach – Tokáta a fuga d moll

REFLEXE

Dnešní výstup musím dle mého názoru hodnotit pozitivně. Náročnost aktivit byla přiměřená dle věku dětí. Dle počtu dětí si myslím, že byla dobře zvolená i organizační forma. Jelikož jsem byla s dětmi již po několikáté tak i komunikace se hodně posunula a děti byly již otevřenější a nebály se semnou komunikovat i před zahájením sady aktivit. Dnešní téma byly dopravní prostředky, což děti nadchnul jen samotný název. Jako motivaci jsem zvolila rozhovor s dětmi o tom, zda znají nějaké dopravní prostředky. Byla jsem mile překvapená, když mi odpověděly všechny děti bez toho, aniž by se styděly.

V první aktivitě jsem dětem vyprávěla příběh o tom, jak jedou v lokomotivě. Děti vydržely celou dobu ležet a mít zavřené oči. Bylo vidět, že jsem s dětmi již dříve nacvičovala dýchání do břicha, protože jsem jen občas děti opravovala.

Další aktivita děti bavila taky, protože jsme se hráli na policejní sirénu. Jen jsem mohla předem říct zřetelněji pravidla, jelikož se tvorba sirény pokazila tím, že děti houkaly na celé kolo. Chvíli jsem je nechala, protože by nemělo žádný smysl na děti křičet ať přestanou.

Poslední aktivita byla pro děti asi z dnešní sady nejzajímavější, jelikož podle paní učitelky nic podobného ještě nedělaly. 2 holčičky celou dobu jezdily pouze dokola a neměnily nálady, protože se jim nechtělo, ani když jsem je zkoušela namotivovat, ale nechala jsem je, aby byly taky zapojeny, protože nejsem zastáncem názoru, když děti nechtějí spolupracovat tak nesmí hrát.

4.5 AKTIVITA

TÉMA – Léto (nota h¹ – horko)

ČASOVÉ VYMEZENÍ – 25 minut

PROSTŘEDÍ – Výstup jsem realizovala ve vedlejší třídě „Sluníček“, ve mnou vybrané mateřské škole. Třída je stejně jako předchozí rozdělena do dvou částí. V jedné části se děti ráno setkávají a vítají s paní učitelkou, zde mají i své stolečky se židlemi, u kterých sedí, když snídají, svačí i obědvají. S tím rozdíl, že v téhle třídě jsou pouze děti ve věku od 2 do 3 let, tudíž byly stolečky a židličky značně menší velikosti. Měli zde i stolní hry, puzzle, pexeso atd. V druhé části třídy je natažený velký koberec, na kterém se děti hrají. Mají zde hračky, jako například: stavebnice, pěnové kostky, panenky, autodráhy. Dále se zde nachází

i hudební nástroje (klavír, orffovy nástroje, kytara, flétny) a jednoduché cvičební pomůcky. Svůj výstup jsem realizovala v části s kobercem.

CHARAKTERISTIKA DĚTÍ

- Dnes bylo ve třídě 10 dětí, 6 chlapců a 4 dívky. Větší počet chlapců dnešní den bylo znát, protože byli víc roztržití, ale když jsme začali s aktivitami tak byla vidět jejich zvědavost. Bylo i vidět, že jsem byla v mateřské škole víckrát, protože už z dětí opadl i prvotní ostych a již se nebály semnou komunikovat otevřeně. Jedna holčička seděla celou dobu v koutě, ze začátku nechtěla komunikovat, ale později, když se dozvěděla, jaké jsou aktivity tak se již zapojovala.

KOMPETENCE

- Dítě umí zhodnotit své pokroky a výkony. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže vyjádřit své prožitky v hudební sféře. (komunikativní kompetence)
- Dítě získává elementární poznatky o kultuře a přírodě. (kompetence k učení)

CÍLE

- Rozvíjet představivost pomocí hudebního nástroje
- Rozvíjet artikulaci pomocí dechových cvičení

PEDAGOGICKÉ STRATEGIE

ORAGANIZAČNÍ FORMA – skupinová organizační forma

VÝUKOVÉ METODY – práce s obrazy, rozhovor, manipulování

POMŮCKY A PROSTŘEDKY – příběh o Mravenci k dechovému cvičení, příběh o pobytu na pouti, notová osnova s autem a hlavou chlapečka, zobcová flétna, písnička

PRŮBĚH VÝSTUPU

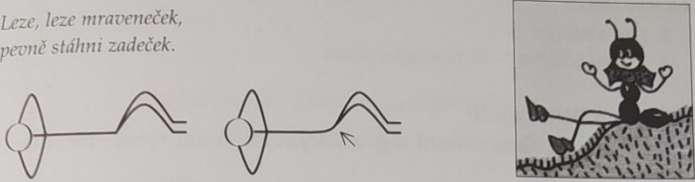
MRAVENEK

Dětem jsem četla příběh o mravencích.

Dechová cvičení – Mraveneček 1

NOVÝ CVIK: Mraveneček

*Leze, leze mraveneček,
pevně stáhni zadeček.*

Motivace

Děti, představte si, že jste v lese. Lehnete si na záda, ruce si dejte pod hlavu, pokrčte nohy a opřete se chodidly o zem. Cítíte ten voňavý vzduch? Zhluboka se nadechněte nosem a vydechněte ústy, jako když šumí les. Ještě jednou a ještě jednou, pomalu dýchejte a já vás teď začaruji. Čáry, máry fuk a už jsou z vás čokoládové figurky. Ta čokoláda voní, už ji cítí mraveneček, myslí si, to si na ní pochutnám. Kam myslíte, že by vás mohl mraveneček kousnout? No, do zadečku, ten je nejměkčí, ale my se nedáme. Zkusíte mít pevně stáhnutý zadeček, že bude tvrdý jako kamínek? Opravdu, jde vám to. Vydechněte si, klidně dýchejte. A už leze mraveneček a chce si ukousnout voňavé čokolády. Pevně stáhněte zadeček, zadržte dech. „Co se to stalo? Kde je moje měkoučká čokoláda?“ diví se mraveneček. „Tady jsou samé tvrdé kamínky, to bych si vylomil kusadlo, raději jdu rychle pryč.“ Ách, to jsme si vydechli, ještě že odešel. Ale co to, leze sem další mravenec. Slyšíte? Leze, leze, mraveneček, pevně stáhněte zadeček. I tenhle mraveneček zjistil, že místo čokolády jsou tu samé kamínky, a odběhl. Ách, to jsme si vydechli. Krásně jsme si v lese odpočinuli, mraveneček nás nekousl – čáry, máry fuk! Už jsou z vás zase děti.

(Škořepová, 2014, s. 15)

Děti ležely na zádech s pokrčenými nohy, ruce si daly pod hlavu a zavřely oči.

- Při slovech „leze, leze mraveneček“ – děti se zhluboka, ale klidně nadechly.
- Při slovech „pevně stáhni zadeček“ – děti stáhly pevně hýžd'ové svaly a mírně se zvedly nad podložku.

NA POUTI

S dětmi jsem si povídala o tom, zda již byly někdy na pouti a jaké mají rády kolotoče.

Dětem jsme vyprávěla příběh o tom, jak jsem byla na pouti, a co jsem tam všechno viděla a cítila.

„Jednoho krásného letního dne jsem se rozhodla a šla na pouť. Všude byla spousta lidí, mládeže a takových dětí, jako jste vy. Bylo tam taky spousta smíchu a křiku. Taky stánky s dobrotami, stánky, kde jste si mohli vystřelit krásnou papírovou růží. Ale nejvíce mě zaujaly krásně barevné nafukovací balónky. Šla jsem se podívat blíže, a pokud by se mi nějaký líbit, tak i koupit. Najednou jsem ho viděla, jen si tam poletoval, krásný, modrý a velký balónek, ten jsem musela mít. Najednou jsem se zhluboka nadechla a cítila jsem všechny vůně, ale nejvíce mě uchvátila vůně cukrové vaty. Musela jsem se nadechnout ještě jednou, abych cítila, že se jedná o jahodovou

a hodně sladkou. Koukala jsem dokola a viděla jsem děti, jak se vozí na horské dráze, jak jezdí v autíčkách, anebo jak se točí na velkém řetízkovém kolotoči. Ale já jsem měla v jedné ruce balónek a ve druhé cukrovou vatu. A vůbec jsem si nevšimla, že místo cukrové vaty jsem snědla balónek, který se mi v bříchu nafukuje, když se nadechnu a vyfukuje, když vydechnu. Tak teď si to ještě zkusme všichni společně, jako bychom měli v bříšku balónky“.

(vlastní tvorba)

Děti ležely na zádech.

- A vždy, když jsem řekla, že jsem cítila cukrovou vatu, zmrzlinu, atd... Děti se zhluboka nadechly, zadržely dech, a zvolna vydechly – tak, aby to slyšely všechny děti.

S dětmi jsem si zopakovala notu a¹ (auto). A představili jsme si novou notu h¹ (horko) – vzala jsem dětem stejnou notovou osnovu, jako předchozí hodinu s autem a přidala jsem na ni hlavu chlapečka, který má všude kapky potu (obrázek představující notu h¹ – horko)

- S dětmi jsme si společně zahráli notu na flétnu, aby věděly, jaké jsme se již naučily hmaty.
- Dětem jsem na koberec rozložila obrázky, které souvisí se slovem horko a jelikož v létě je největší horko tak všechny obrázky směřovaly na téma léto. S dětmi jsem si dále povídala o tom, co dělají v létě a zda chodí na výlety.

Dítě č. 1: *„my jezdíme na dovolenou k moři a tam je moc horko“*

Dítě č. 2: *„já jezdím každé prázdniny k babičce na Šumavu a chodíme se koupat do přehrady“*

Dítě č. 3: *„já jedu vždy s maminkou a tatínkem vlakem na nějaké krásné výlety“*

ZPÍVÁNKY

V téhle aktivitě jsme si s dětmi procvičili notu a¹ a h¹.

Sedli jsme si s do kroužku a každé dítě zahrálo notu a¹ a h¹ v určitém rytmu, jaký si vymyslelo. Po přehrání jsme si všichni společně rytmus zkusili zazpívat, vždy na jinou souhlásku – dbala jsem na to, aby děti vyslovovaly souhlásku správně.

REFLEXE

Do dnešního výstupu jsem zařadila aktivity s letní tematikou. Dnes dle pokynů paní učitelky jsem vybrala aktivity do výstupu tak, aby se celý výstup vlezl do 15-20 minut, což bylo náročné, a i přesto výstup přesáhl daný limit. Je poznat, že jsem s dětmi už delší dobu, protože komunikují již zcela bez zábran.

V první aktivitě si děti lehly na záda já jsem jim četla příběh, který děti bavil. V téhle aktivitě jsem si uvědomila, že jsem mluvila hodně ve zdrobnělinách, a to mi potom vytkla i paní učitelka. Chlapečkovi dělalo problém vždy stáhnout zadeček, protože říkal, že to neumí, ale pořád se snažil. Posléze vykřikl, že už to umí a že je to pecka.

Při další aktivitě jsem začala rozhovorem s dětmi o tom, co rády dělají v létě na pouti a jaké kolotoče mají rády. O tomhle tématu se děti opravdu hodně rozpovídaly. Musela jsem je stopnout a odvést pozornost. Příště bych asi zvolila takovou metodou, že bych si vzala plyšového medvídka a děti by si ho postupně předávaly a každý kdo by měl medvídka, tak by zrovna mluvil.

V další části jsme si povídali o notě a¹ a o nové notě h¹. I v téhle části jsem se nevyhnula rozhovoru, ale již jsem využila svou metodu, kdy si děti předávaly medvídka. Pouze jedna holčička nechtěla mluvit a jen předala medvídka dál.

Poslední aktivita se jmenovala „zpívánky“. Tahle aktivita je klidnějšího charakteru, kdy si děti procvičily noty a dále i rytmičtější zpěv. Děti aktivita velmi bavila, protože se snažily opakovat zazpívat rytmus vždy, který jedno dítě zahrálo na flétnu. Jenomže jsme aktivitu nestihli celou, jelikož nás již paní učitelka přerušila a řekla, že děti musí jít na divadlo, které měla mateřská škola připravené pro děti.

4.6 AKTIVITA

TÉMA – byla jednou jedna nota (nota g¹ – Gustav)

ČASOVÉ VYMEZENÍ – 35 minut

PROSTŘEDÍ – Výstup jsem realizovala ve třídě „Tygříků“ ve mnou vybrané mateřské škole. Třída je rozdělena do dvou částí. V jedné části se děti ráno setkávají a vítají s paní učitelkou, zde mají i své stolečky se židlemi, u kterých sedí, když snídají, svačí i obědvají. Mají zde i stolní hry, puzzle, pexeso atd. V druhé části třídy je natažený velký koberec, na

kterém se děti hrají. Mají zde hračky, jako například: stavebnice, pěnové kostky, panenky, autodráhy. Dále se zde nachází i hudební nástroje (klavír, orffovy nástroje, kytara, flétny) a jednoduché cvičební pomůcky. Svůj výstup jsem realizovala v části s kobercem.

CHARAKTERISTIKA DĚTÍ

- Dnes bylo ve třídě 10 dětí. Byl to poslední výstup s dětmi, kdy jsem si ověřovala svou sadu aktivit a děti semnou komunikovaly již bez zábran a ostychu. Jen byly dnes velmi „zdivočelé“, takže bylo velmi obtížné upoutat jejich pozornost. Chlapci nedokázali udržet pozornost ani při komunikaci s paní učitelkou. Dívky byly pozornější a občas i kluky okřikovaly, že neslyší. Aktivní pozornost chlapců jsem si získala u příběhu, kdy děti musely dávat pozor, aby zahrály správnou notu.

KOMPETENCE

- Dítě soustředěně experimentuje. (kompetence k učení)
- Dítě dokáže uplatnit získanou zkušenost do hudebně pohybové aktivity. (kompetence k učení)

CÍLE

- Podpořit rozvoj řeči pomocí hudebně pohybové aktivity

PEDAGOGICKÁ STRATEGIE

ORGANIZAČNÍ FORMA – skupinová organizační forma

VÝUKOVÉ METODY – napodobování, manipulace, rozhovor, vyprávění

POMŮCKY A PROSTŘEDKY – zobcová flétna, čtvrtka papíru, brčko, sklenička mléka, CD přehrávač

PRŮBĚH VÝSTUPU

FOUKÁNÍ PAPIRKU NA ZEĎ

Každému dítěti jsem dala čtvrtku papíru. Děti si stouply ke stěně, daly si papírek na stěnu. Zhluboka se nadechly ústy do břicha zadržely dech a silně foukaly tak, aby papír na stěně držel pouze foukáním.

Celou aktivitu jsme opakovali 3x, protože, když děti silně foukají víckrát tak se jim může udělat špatně.

BUBLINY DO MLÉKA BRČKEM

Každému dítěti jsem dala brčko a skleničku do $\frac{3}{4}$ naplněnou mlékem.

Sedly si vzpřímeně na stoličku v jedné ruce měly skleničku s mlékem, ve kterém je brčko. Děti se ústy zhluboka nadechly do břicha tak, abych viděla, že se všechny břicha nafouknou. Zadržely dech a s výdechem opatrně a zvolna foukaly do brčka a tím se v mléce vytvořily bubliny – foukaly do té doby, dokud jim nedojde dech.

Celou aktivitu jsme opakovali 3x

S dětmi jsem si zopakovala notu a¹ (auto) a notu h¹ (horko). A představili jsme si novou notu g¹ (Gustav) – vzala jsem dětem opět notovou osnovu, jako předchozí hodiny s autem a zpocenou hlavou chlapečka a přidala jsme na ni postavu Gustíka, který se usmívá od ucha k uchu a na notové osnově představuje notu g¹.

- S dětmi jsme si společně zahráli noty na flétnu, aby děti věděly, jaké jsme se již naučily hmaty, a aby si zapamatovaly, jak nasazovat tón slabikou „TÚ“ a „DÚ“

BYLA JEDNOU JEDNA NOTA

Dětem jsem četla mnou vymyšlený pohádkový příběh, ve kterém se objevují slova – horko, Gustav a auto. A to znamená, že vždy, když se v pohádce objevilo tohle určité slovo, všechny děti společně zahrály daný tón na slabiku „DÝ“ a „TÝ“

Pohádka – Byla jednou jedna nota

Já jsem vyprávěla: *„Žila byla jednou jedna nota. A tahle nota neměla žádné kamarády ani jméno, ale nikdy jí to nevadilo, protože od malička žije sama a vůbec neměla ponětí, že existují i další noty.*

Jednoho horkého letního dne, když šla na jahody do lesa, zaslechla v dálce krásný, dokonce až úchvatný zpěv. Nic podobného ještě nota nikdy neslyšela. A rozhodla se, že se půjde podívat kdo, nebo co tak krásně zpívá. Šla pomalu a opatrně, protože se moc bála, ale měla taky obrovský strach. Když byla u zpěvu schovala se za keř, aby se podívala na zdroj té omamné hudby. Podívala se z poza keře a najednou vidí notu, která byla úplně stejná jako ona. Nota byla zmatená, protože si do téhle chvíle myslela, že žádná další nota není.

Odhodlala se a šla zpívající notu pozdravit, řekla: „ahoj, já jsem nota a kdo jsi ty?“, ta druhá nota odpověděla: „jé ahoj, já jsem taky nota a jmenuji se Gustík. A ty nemáš žádné jméno?“. Nota se nechápavě podívala: „jméno? Jsem nota a nemám žádné jiné jméno“. „To je zvláštní“: povídá nota Gustík, „a kde bydlíš? Ještě jsem tě nikdy neviděl?“. Nota se podívala na Gustíka a povídá: „já bydlím tady kousek ve svém domečku a ty bydlíš kde?“. Gustík jen odpoví: „já bydlím v malé notové vesničce a mám tam spoustu kamarádů. A každý tam má svůj notový domek a své vlastní notové auto“. „Počkat Gustíku, to mi chceš říct, že nás not je ještě mnohem víc? To je super! A myslíš si, že bych se mohla někdy přijít podívat do vaší vesničky?“. zeptala se nota. Gustík se jen pousmál a řekl: „že se vůbec ptáš, klidně můžeš jít semnou a já tě tam svým autem vezmu, aby ses podívala a co víš, třeba se ti tam zalíbí a přestěhuješ se, protože bydlet uprostřed lesa a sama není nejlepší. Nota byla celá v rozpacích, ale nakonec souhlasila a společně s Gustíkem jeli autem do vesničky plné not. Když Gustík s notou přijeli do vesnice, nota byla celá paf. Tolik aut a not ještě nikdy neviděla, a jelikož bylo horké počasí Gustík vzal notu, aby se šla s ním podívat na koupaliště a seznámila se s dalšími noty. Nota měla najednou plno kamarádu, ale zjistila, že každá z not má své jméno, a tak se s Gustíkem domluvila, že se bude jmenovat Hanička. A jelikož bylo opravdu horko, tak Haničku ostatní noty přemluvily, aby s ní zůstala šla se na chvíli schladit do vody. Když byla Hanička s ostatními ve vodě, Gustík vzal své auto a vrátil se k Haničce do domečku uprostřed lesa a sbalil jí všechny věci, které následně autem odvezl do nového prázdného domečku, který se nachází přímo v jejich vesnici, aby byla pořád s nimi. Když se Gustík vrátil za Haničkou tak jí všechno pověděl, zprvu byla celá rozpačitá, ale posléze byla opravdu ráda, protože věděla, že může být s kamarády a už nikdy nemusí bydlet sama. “

(vlastní tvorba)

SKOČNÁ

Na písničku – The Chimes of Dunkirk

Děti jsem si rozdělila na 2 skupiny (5 děti a 5 děti)

Dala jsem 5 párů stoliček naproti sebe. Na každé straně seděla jedna skupinka dětí.

- Pustím písničku:

0:00 – 0:05 – předehra

0:05 – 0:07 – tleskání 3x („TÚ – TÚ – TÚ“)

0:08 – 0:10 – pleskání o kolena 3x („DÚ – DÚ – DÚ“)

0:11 – 0:13 – dupání

0:14 – 0:22 – děti, které sedí v každé řadě jako poslední se chytanou za ruce a oběhnou všechny stoličky a sednou si začátek řad. Mezitím, když 2 poslední děti obíhají ostatní děti se posunou o jednu stoličku do boku, aby bylo na začátku řady místo pro poslední děti, které obíhají.

Celou písničku se opakuje stejná melodie tudíž se pohyby opakovaly.

(Materiály od paní magistry Fojtíková ze střední školy pedagogické v Bojkovicích)

REFLEXE

Dnes jsem měla svůj poslední výstup, kde jsem aplikovala svou sadu hudebních aktivit, a proto jsem zvolila klidnější aktivity, které jsem se snažila vymyslet tak, aby byly co nejzajímavější a děti bavily. Komunikace s dětmi byla již bezproblémová, jelikož jsme si na sebe zvykli a brali mě jako svou paní učitelku, které můžou říct cokoli. Myslím, že tyhle aktivity byly zvoleny adekvátně k věku dětí, žádné dítě nemělo problémy.

V aktivitě, kdy děti foukaly brčkem do skleničky s mlékem bych příště jasněji řekla, co mají děti dělat dříve, než jim rozdám skleničky a brčka. Protože dětem jsem dala skleničky a brčka a než jsem stačila říct, co mají dělat tak již polovina dětí rozfoukávala mléko všude kolem po stole.

Děti hodně bavila i poslední aktivita, kdy děti byly rozděleny do dvou skupin a učí se tančit na starodávnou skladbu. Příště bych tuto aktivitu jistě provedla stejně, jelikož se opravdu povedla podle plánu a děti se tanec naučily. Děti to bavilo tak moc, že celou skladbu chtěly pouštět ještě 2x a pořád tančily.

5 EVALUACE SADY HUDEBNÍCH AKTIVIT

Sada aktivit, která je zaměřena na rozvoj řeči pomocí hry na zobcovou flétnu je tvořena 25 aktivitami, které jsou rozděleny do 6 výstupů, které jsem realizovala ve vybrané mateřské škole. Byla evaluována vlastní reflexí po každém výstupu, poté evaluací paní učitelky, která byla přítomná při realizaci. Zvolila jsem si paní učitelku, protože dle mého názoru má odborný pohled na komunikaci a práci s dětmi, tudíž vidí všechnu mou práci a aktivity jinak. Potom jsem komparovala svou reflexi s evaluací paní učitelky. A posléze jsem prováděla evaluaci i od dětí po každém výstupu, protože děti jsou upřímné a jejich zpětná vazba mi vždy řekla, co je opravdu bavilo, a co už je tak moc nebavilo.

5.1 CELKOVÁ SEBEREFLEXE

Vlastní reflexi jsem sepisovala vždy po každém výstupu. Po realizaci celé sady aktivit jsem sepsala celkovou reflexi. V jednotlivých reflexích jsem hodnotila, zda byly aktivity přiměřené věku dětí, hodnotila jsem svou práci, zda se mi výstup povedl, a co bych změnila v jednotlivých aktivitách. Dále jsem hodnotila i komunikaci s dětmi, která byla nezbytnou součástí každé aktivity.

Když mám hodnotit, jak jsem spokojená s celou sadou hudebních aktivit, tak musím hodnotit převážně pozitivně. Nepostřehla jsem, že by byly aktivity nepřiměřené věku jen v jedné aktivitě jsem postřehla, že byla pro děti složitější, ale to jsem se již z minila u reflexe ve výstupu č. 3. aktivity jsem se snažila tvořit tak, aby se žádné dítě nebálo a mohly se zapojit opravdu všechny děti.

Cílem mé navržené sady hudebních aktivit bylo rozvíjet řečové schopnosti pomocí hudebního nástroje – zobcové flétny. Vzhledem k aktivitám a počtu dětí ve třídě jsem zvolila skupinové organizační formy, které byly dle mého názoru adekvátní. Dále jsem zvolila větší množství výukových metod, kdy jsem nejvíce využila manipulaci, jelikož děti manipulovaly s flétnou téměř v každé aktivitě.

K aktivitám jsem se snažila zvolit vždy i jiné pomůcky například listy v aktivitách ve výstupu č. 1 a 2., dále notovou osnovu, na které jsme si s dětmi ukazovali noty, které se objevila v aktivitách ve výstupu č. 3. svou vlastní reflexi jsem podrobněji shrnula do tabulky č. 2 níže.

Vlastní reflexe aktivit 1

SEBEREFLEXE	
Klady a zápory sady hudebních aktivit	
+	Zařazení pohybových aktivit
	Rozvíjet artikulací pomocí hrou na hlavicí a dechových cvičení
	Vlastní vytvořené pomůcky
	Vytváření zajímavých aktivit se zobcovou flétnou
	Různorodost dechových cvičení
-	U složitějších aktivit lépe stanovit pravidla
	Dávat si pozor na nářečí a nespisovnost
	Využívat více organizačních forem

5.2 EVALUACE OD UČITELKY

Paní učitelka mi dala zpětnou vazbu pouze po dokončení celé sady hudebních aktivit. Vlastně jednotlivé aktivity v sadě byly zaměřeny na hudební stránku, ze které byla paní učitelka nadšená, jelikož v mateřské škole hudební výchovu moc nepropagují, spíše se zaměřují na tělesnou aktivitu a výtvarné činnosti.

První oblastí paní učitelka začala a to komunikací. V té paní učitelka neměla žádné výhrady jen drobné připomínky a to, že když vysvětluji dětem nějakou obtížnější činnost tak jim to musím vysvětlit opravdu podrobně, dále se musím vyvatovat využívání zdrobnělin, kterých jsem si ani nevšimla, že využívám, za což jsem ráda, že mi vytkla a jako poslední připomínkou bylo nářečí, čehož jsem si v průběhu všimla a snažila jsem se ho minimalizovat.

Paní učitelka vyzdvihla mou snahu zapojit i méně aktivní děti a i to, že jsem do aktivit zapojila i ty děti, které zrovna nechtěly akceptovat pravidla. Dále paní učitelka pochválila mé aktivity, které byly dle jejího názoru přiměřené k věku dětí a přidala i to, že ve výstupu číslo 5 mohlo být více aktivit a taky obtížnějších, ale vzhledem k situaci daného dne byly aktivity adekvátní. Paní učitelka hodnotila kladně i mou připravenost na dané aktivity, které se řadí i to, že jsem měla vždy připravené pomůcky v dostatečném časovém rozmezí. Jen mi

vytkla to, že v aktivitě „Najdi domeček zvířete a zavolej ho domů“ ve výstupu č. 2 jsem si mohla nachystat již předem, jelikož byla mezi aktivitami větší časová mezera.

Na závěr mi paní učitelka řekla to, že jsem se za těch pár dní zlepšila i v komunikaci s dětmi a nasbírala jsem bohaté zkušenosti. Celkově hodnotila mou sadu hudebních aktivit kladně, i z důvodu, který již zmínila na začátku a to, že se v mateřských školách snaží občas hudebním činnostem vyhnout a provádí jí zcela výjimečně.

Dále se paní učitelka kladně vyjádřila k záměru celé práce. Z pozorování bylo vidět, že byly aktivity vhodně zvolené k dosažení stanoveného cíle. Zapojily se i ty děti, které v běžné komunikaci odmítají mluvit. Podle paní učitelky to bylo nejspíš tím, že mluvili vždy všichni. Nestalo se, že by nějaké dítě nemuselo mluvit – vždy jsem se snažila, aby děti co nejvíce komunikovaly. Chválila i vhodně zvolené hlásky a slabiky, které jsou k rozvoji řeči podstatné.

5.3 KOMPARACE EVALUACE OD UČITELKY A SEBEREFLEXE

Když jsem sepisovala komparaci své reflexe a evaluace paní učitelky tak jsem zjistila, že sada jsem se s paní učitelkou na hodně věcech shodla. Objevily se zde i záporné připomínky, na kterých jsem se, ale s paní učitelkou taktéž shodla. Sada aktivit byla adekvátní k věku dětí 5-6 let.

Připravila jsem pro paní učitelku dané stránky, na které se zaměřovala a později hodnotila. V tabulce č. 3, která se nachází níže, jsem srovnala vlastní reflexi a evaluaci paní učitelky dané mateřské školy, která byla přítomna u jednotlivých výstupů, kdy jsem si ověřovala sadu hudebních aktivit.

Komparace evaluace 1

KATEGORIE	EVALUACE UČITELE	VLASTNÍ REFLEXE
Zaměřenost do praxe	+ Dobrá využitelnost sady v praxi + Různorodost aktivit - Více se zaměřit na různorodost témat padá listí a příroda	+ Sada se dá využít i v běžné praxi + Aktivity na rozvoj řečových schopností - Více specifikovat pojem téma padá list a příroda
Komunikace s dětmi	+ Ze strany dětí byla komunikace adekvátní věku, komunikovaly aktivně,	+ komunikace byla dle mého názoru vhodná děti se aktivně zapojovaly

	komunikace ze stran studentky, byla taktéž velmi vhodná -Vypustit zdobněliny	- Dávat si pozor na zdobněliny v komunikaci a na nářečí - Důkladněji stanovovat pravidla aktivit
Přiměřenost výstupu k věku dětí	+ Sada aktivit byla adekvátně přiměřena věku dětí	+ Dle mého názoru, do sady aktivit jsem zakomponovala aktivity, které byly přiměřeny věku dětí (5-6 let)
Hodnocení připravenosti	+ Studentka měla vždy připravené vlastní pomůcky a v případě potřeby se informovala o pomůčkách v dostatečném předstihu + Pomůcky byly vhodně vybrány k věku dětí	+ Všechny pomůcky jsem si připravovala vlastní -aktivita č. 9 ve výstupu č. 2 měla být dříve nachystána
Metody, prostředky a pomůcky	+ Metody zvoleny adekvátně + Aktivity nebyly „přepřacány“ metodami + Pomůcky byly zvoleny adekvátně k věku dětí	+ Metody byly vyhovující - Dle mého názoru u aktivity č. 5 mohlo být zvoleno více metod
Náročnost aktivit	+ Dle názoru studentka využila těžší potupy u aktivit ze dne č. 4 než č. 6 + Vhodně připravena postupnost náročnosti artikulace a učení se nových souhlásek a slabik	+ Gradace náročnosti je dobře zvolena z hlediska rozvoji řeči pomocí zobcové flétny

5.4 EVALUACE OD DĚTÍ

Evaluaci, která mi přicházela zpět od dětí jsem prováděla formou rozhovor. Vždy jsme si s dětmi na konci výstupu sedly do kroužku a bavili jsme se o tom, co se jim nejvíce líbilo, a

jaká aktivita je bavila, a jaké je naopak nebavila. Opět, aby se děti nepřekřikovaly jsem zvolila metodu, kdy si děti předávají plyšového medvídka a vždy mluví jen ten, kdo má medvídka v ruce.

Ze začátku většina dětí říkala, že se jim líbilo „všechno“, jenomže tahle zpětná vazba by mi neřekla vůbec nic. Tak potom jsem jim dala příklad, jak by evaluace měla vypadat a již se děti zapojily a začaly přemýšlet. Většinou se dětem líbila hra na flétnu a celková manipulace s flétnou, ale taky se zde objevovaly tak názory, že se dětem líbily aktivity, které byly na dechová cvičení. Nejvíce kladných názorů bylo na aktivitu „Najdi domeček zvířete a zavolej ho domů“ ve výstupu č. 2, jelikož v téhle aktivitě se děti zapojily, jak hudebně, tak pohybově. Jako závěrečnou informaci bych měla, že děti nejsou zvyklé v mateřské škole pracovat se zobcovou flétnou, takže pro většinu dětí byla tahle zkušenost úplně prvotní. A opět se mi potvrdilo to, že sada aktivit byla zdařilá, když jsem dostávala kladnou zpětnou vazbu od dětí.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Když jsem zhodnotila celou sadu aktivit jak vlastní reflexí, tak evaluací od učitelky, zjistila jsem, že je dobré začít s takovými aktivitami již v mateřské škole, protože hudební cítění je pro dítě velmi důležité. Protože hudbou si děti rozvíjí činnost pravé mozkové hemisféry a nejen, že se zdokonalují ve zpěvu nebo v rytmezaci, ale taky se jim rozvíjí myšlení, jelikož u dané aktivity musí i logicky přemýšlet.

V sadě hudebních aktivit bych doporučila pracovat ve skupinách přesně tak jak jsem to realizovala já, jelikož musíme dbát na bezpečnost dýchání a sledovat, zda děti mají správný nátlak a postoj. Protože pokud by neměly správný nátlak, anebo by špatně prováděly dechová cvičení mohly by se u nich projevit i poruchy řeči.

Osobně důležitost kladu i na připravenosti pomůcek s dostatečným předstihem, činnosti jsou potom plynulejší a nemusí děti čekat na to, než nachystám určitou aktivitu a než si vymyslím, kde bude jaká pomůcka ležet. V určitých aktivitách bych se určitě v budoucnu nebála zapojit i děti hlavně ty, které se ani do komunikace moc nezapojují tak, aby si nemyslely, že si jich nikdo nevšímá a taky se v realizaci sady hudebních aktivit více zapojí.

Je hodně důležité, aby náročnost u aktivit gradovala od tech jednoduchých aktivit až po ty složité.

U aktivit ve výstupu č.1 bych změnila spíše jen to, že bych namíchala klidnější a aktivnější aktivity. Měla jsem tam spíše akčnější aktivity a děti byly díky nim roztržité. Přišlo mi správné, že jsem jako první zařadila seznamovací hru, jelikož jsem se s dětmi neznala. Do příště bych mohla nechat děti, aby samy komunikovaly.

U aktivit u výstupu č. 2 bych nepozměnila téměř nic. Výstup byl dle mého názoru zdařilý. Jen u aktivity „najdi domeček zvířete a zavolej ho domů“ se musí pomůcky nachystat již předem jelikož děti potom delší dobu čekají. A do obručí bych dala obrázky zvířat, jelikož pro děti předškolního věku je ještě složité, aby si zapamatovaly, v jaké barvě je jaké zvíře.

U aktivit u výstupu č. 3 bych změnila pouze množství obměn u aktivity „hra na trubače“, jelikož jich bylo moc a děti po chvíli již neudřely pozornost. Určitě bych i v praxi zařadila, na začátku výstupu komunikaci s dětmi, kdy jsem se dětí prala na zaměstnání rodičů. Příště bych dle mého názoru mohla zařadit složitější dechová cvičení.

U aktivit u výstupu č. 4 dle mého názoru byl výstup bez problémů. Téma dopravní prostředky zaujalo nejen chlapce, ale i dívky.

U aktivit u výstupu č. 5 bych volila určitě více aktivit a taky složitější, ale musí odpovídat věku dětí. Příště bych obměnila pouze dechová cvičení, aby nebyly dva vyprávěné příběhy v jeden výstup. Děti již po chvíli nevěnovaly pozornost tomu, co čtu.

U aktivit u výstupu č. 6 bych nepozměnila nic, protože se mi výstup zdál zdařilý. Pouze bych obměnila to, že by si i děti samy vymýšlely příběh, ve kterém by byly přesně ty slova, které jsme využívali. Určitě by je aktivita bavila a držely by pozornost celou dobu.

ZÁVĚR

Má bakalářská práce se zabývá rozvojem řeči u dětí předškolního pomoci hry na zobcovou flétnu. Inspirovala jsem se vlastní zkušeností, když jsem jako malá docházela na výuku zobcové flétny do základní umělecké školy, a taky mám zkušenost s vedením výuky zobcové flétny dětí předškolního věku.

Co jsem se dozvěděla, tak hudební činnosti v některých mateřských školách bývají hodně opomíjeny. Dle mého názoru hudební činnosti, by měly mít stejnou váhu jako například činnosti výtvarné nebo pohybové. Když se zaměřím přímo na výuku hry na zobcovou flétnu v mateřských školách, která by měla za cíl rozvíjet řečové schopnosti, tak je v publikacích velmi málo specifikována a popsána. Podle mě je hudba stejně podstatná a přirozená pro jedince jako například samostatná komunikace a řeč. Jelikož do hudby v mateřských školách se zařazuje i improvizace, pohybové činnosti, anebo taky dechová cvičení.

V teoretické části jsem je sumarizovala koncept rozvoji řeči dětí předškolního věku za pomoci využití zobcové flétny. V téhle části se taky zabývám obecnému vymezení pojmu řeč, jejích stádií a také jsem rozepsala charakteristiku jazykových rovin řeči dítěte. Dále popisuji využití zobcové flétny zaměřené na rozvoj řeči v předškolním vzdělávání. V téhle kapitole se zabývám, jak samostatným popisem hudebního nástroje, způsobem využití hudebního nástroje v mateřských školách, kde popisují, i jak výuka probíhá. A jako poslední jsem zařadila zásady pro hru na zobcovou flétnu, kde se podrobněji zabývám tím, jak zobcovou flétnu držet, jaký mít postoj při hře a nejdůležitější částí je, jak u hry správně dýchat.

V praktické části jsem vytvářela sadu hudebních aktivit, která sloužila k rozvoji řeči dětí za pomoci zobcové flétny. Sada obsahovala 6 výstupů, které obsahovaly 25 hudebních aktivit na rozvoj řeči dítěte. Každý výstup byl motivován jinak. Ale dbala jsem na to, aby každý výstup obsahoval, jak pohybové činnosti, smyslové vnímání, dechová cvičení, samostatnou hru na flétnu a samozřejmě komunikaci s dětmi. Sadu jsem realizovala ve mnou vybrané mateřské škole ve Zlínském kraji. Snažila jsem se aktivity vytvářet adekvátně k věku dětí a řadit dle úrovně obtížnosti. Musela jsem dbát i na faktory, které by danou aktivitu mohly ovlivnit, např.: nálada dětí, pocity, počet dětí, a podobně. Cílem mé praktické části bylo vytvořit sadu hudebních aktivit pro rozvoj řečových schopností dětí pomocí hry na zobcovou flétnu.

Po celkovém zhodnocení bylo zřejmé, že děti sada aktivit velmi nadchla a zaujala, jelikož jsem musela paní učitelce v mateřské škole, protože děti chtěly opakovat určité aktivity, ze sady, což mě potěšilo. Evaluace od paní učitelky probíhala prostřednictvím pozorování. Paní učitelka byla vždy přítomná na každém mém výstupu. Paní učitelka kladně hodnotila mou komunikaci s dětmi, různorodost aktivit, připravenost na každý výstup a i to, že jsem si pomůcky buď to přinesla své vlastní, anebo jsem se s ní domluvila s dostatečným předstihem. Paní učitelka velmi kladně vyzdvihla i to, že z pozorování byla vidět vhodnost zvolených aktivit k dosažení stanoveného cíle. Zapojily se i ty děti, které v běžné komunikaci odmítají mluvit. Podle paní učitelky to bylo nejspíš tím, že mluvili vždy všichni. Nestalo se, že by nějaké dítě nemuselo mluvit – vždy jsem se snažila, aby děti co nejvíce komunikovaly. Chválily i vhodně zvolené hlásky a slabiky, které jsou k rozvoji řeči podstatné.

Evaluace prostřednictvím dětí probíhala způsobem, že jsme si sedli na koberec do kruhu a povídali si o tom, co děti bavilo více a co méně. Z celkového zhodnocení vyplývá, že děti bavily aktivity, ve kterých manipulovaly s nástroji a věcmi a tím se lépe soustředily na chod dané aktivity.

Výstupy ze sady hudebních aktivit je možno využít i v průběhu školního roku jako vyplnění prostoru mezi aktivitami.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Publikace

- (1) Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno: Computer press.
- (2) Ben – Tovim, A., & Boyd, D. (2007). *Hudební nástroj a naše dítě*. Praha: Portál.
- (3) Bytešníková, I. (2007). *Rozvoj komunikačních kompetencí u dítěte předškolního věku*. Brno: Masarykova Univerzita.
- (4) Bytešníková, I. (2012). *Komunikace dětí předškolního věku*. Praha: Grada.
- (5) Costello, P. J. M. (2005). *Thinking Skills and Early Childhood Education*. London: David Fulton Publishers.
- (6) Daniel, L. (2010). *Metodika hudební výchovy* (3. vyd). Ostrava: MONTANEX.
- (7) Hájková, E. (2011). *Rétorika pro pedagogy*. Praha: Grada.
- (8) Hlavatá, I. (2013). *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Kladno: ELDBERK.
- (9) Houlahan, M., & Tacka, P. (2015). *Kodály in the kindergarten classroom: developing the brain in the 21st century*. Oxford: Oxford University Press.
- (10) Kejklíčková, I. (2016). *Vady řeči u dětí*. Praha: Grada.
- (11) Klenková, J. (2006). *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická prevence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada.
- (12) Klenková, J., Bočková, B., & Bytešníková, I. (2012). *Kapitoly pro studenty logopedie: text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido.
- (13) Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
- (14) Kutálková, D. (2005). *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči* (4. vyd). Praha: Grada.
- (15) Kutálková, D. (2009). *Průvodce vývojem dětské řeči*. Praha: Galén.
- (16) Kvapilová, E., & Kvapil, J. (2003). *Flautoškola 1. Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Bratislava: WinGra.
- (17) Lechta, V. (2008). *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Praha: Portál.

- (18) Lišková, M. (2006). *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
- (19) Neaum, S. (2012). *Language and Literacy for the Early Years*. SAGE/Learning Matters.
- (20) Neubauer, K. (2010). *Logopedie: učební text pro bakalářské studium speciální pedagogiky*. (3. vyd). Gaudeamus.
- (21) Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Karolinum.
- (22) Smolík, F., & Seidlová – Málková, G. (2014). *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*. Praha: Grada.
- (23) Škořepová, K. (2014). *Hrajeme na zobcovou flétnu: metodika výuky dětí hry na zobcovou flétnu bez not* (3. vyd). Praha: Portál.
- (24) Zajitzová, E. (2011). *Předškolní vzdělávání a jeho význam pro rozvoj jazyka a řeči*. Praha: Hnutí R.

Elektronické zdroje

- (25) Fedurek, P., & Slocombe, K. E. (2011). *Primate Vocal Communication: A Useful Tool for Understanding Human Speech and Language Evolution?* *Human Biology*. 83(2), 153-173. [Dostupné z: <https://doi.org/10.3378/027.083.0202>]
- (26) Sedlmeier, A. (2013). *Jak na výuku zobcové flétny v mateřinkách?* *Informatorium: Časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 11(1). [Dostupné z: <https://www.rodina.cz/clanek9519.htm>]

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ Mateřská škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Průřez mluvidly 1.....	14
Dechová cvičení – Mraveneček 1	50

SEZNAM TABULEK

Obsahové zaměření sady aktivit 1	27
Vlastní reflexe aktivit 1.....	58
Komparace evaluace 1	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Informovaný souhlas pro rodiče dětí mateřské školy

Příloha P II: Notová osnova – metodická pomůcka

PŘÍLOHA P I: INFORMOVANÝ SOUHLAS PRO RODIČE MŠ

Vážení rodiče,

Mé jméno je Eliška Fojtíková a studuji obor Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Právě se nacházím ve 3. ročníku bakalářského studia a čeká mě bakalářská práce na téma: Využití zobcové flétny při rozvoji řečových schopností dítěte předškolního věku. K vypracování mé bakalářské práce potřebuji podklady ve formě výstupů, které budou ve formě sady hudebních aktivit, ve kterých bude zapojováno i hrani na zobcovou flétnu. Sadu hudebních aktivit bych ráda zkusila s dětmi právě z téhle třídy, protože třída je vybavena i dalšími hudebními potřebami.

Získané výsledky budou sloužit výhradně k mé bakalářské práci.

Jelikož má praktická část práce bude realizována ve třídě, kterou Vaše dítě navštěvuje ráda bych Vás požádala o souhlas s jeho zapojením do mých lekcí. Děti budou vystupovat pouze pod obecným označením (dítě).

Zda budete mít jakékoliv připomínky nebo dotazy, ráda Vám je zodpovím na kontaktu uvedeném níže. Děti za Vaši vstřícnost.

Eliška Fojtíková
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Studentka oboru Učitelství pro mateřské školy
email: elifojtik@seznam.cz

Podpis: _____

Souhlasím se zapojením své dcery/syna do výstupu v rámci bakalářské práce.

Jméno dítěte: _____

Ve _____

Dne _____

_____
Jméno zákonného zástupce (čitelně)

_____
Podpis zákonného zástupce

PŘÍLOHA P II: NOTOVÁ OSNOVA – METODICKÁ POMŮCKA

